PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW

Warszawa, dnia 06 kwietnia 2017 r.

DKK2-421/3/17/MIW

DECYZJA nr DKK - 56/2017

Na podstawie art. 18 w związku z art. 13 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. z 2017 r., poz. 229), Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego na wniosek Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A. z siedzibą w Warszawie **wydaje zgodę** na dokonanie koncentracji, polegającej na przejęciu przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A. z siedzibą w Warszawie kontroli nad Bankiem Polska Kasa Opieki S.A. z siedzibą w Warszawie, Pioneer Pekao Investment Management S.A. z siedzibą w Warszawie oraz Dom Inwestycyjny Xelion sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie.

UZASADNIENIE

W dniu 25 stycznia 2017 r. do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej „Prezes Urzędu" lub „organ antymonopolowy") wpłynęło zgłoszenie zamiaru koncentracji, polegającej na przejęciu przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A. z siedzibą w Warszawie (dalej „PZU" lub „Wnioskodawca") kontroli nad Bankiem Polska Kasa Opieki S.A. z siedzibą w Warszawie (dalej „Bank Pekao"), Pioneer Pekao Investment Management S.A. z siedzibą w Warszawie (dalej „Pioneer") oraz Dom Inwestycyjny Xelion sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (dalej „Xelion"), tj. koncentracji określonej w art. 13 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. z 2017 r., poz. 229 - dalej „ustawa" lub „ustawa o ochronie konkurencji").

W związku z faktem, iż:

1) spełnione zostały niezbędne przesłanki, uzasadniające obowiązek zgłoszenia zamiaru koncentracji, bowiem:
   - łączny światowy obrót przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji w roku poprzedzającym rok zgłoszenia zamiaru koncentracji przekroczył równowartość 1 mld euro, tj. kwotę określoną w art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy przy czym ich łączny obrót w tym czasie przekroczył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej równowartość 50 mln euro, tj. kwotę określoną w art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy,
   - przejęcie przez przedsiębiorcę bezpośredniej kontroli nad innym przedsiębiorcą jest sposobem koncentracji, określonym w art. 13 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji,
2) nie występuje w tej sprawie żadna okoliczność z katalogu przesłanek wymienionych w art. 14 ustawy, wyłączająca obowiązek zgłoszenia zamiaru koncentracji,

zostało wszczęte, na podstawie art. 49 ust. 2 w związku z art. 13 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 2 ustawy, postępowanie antymonopolowe w sprawie koncentracji, o czym, zgodnie z art. 61 § 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (j.t. Dz. U. z 2016 r., poz. 23 ze zm.), Prezes Urzędu zawiadomił Wnioskodawcę pismem z dnia 31 stycznia 2017 r.

W trakcie postępowania organ antymonopolowy ustalił, co następuje:

Uczestnicy koncentracji

I PZU – spółka publiczna, notowana na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. PZU jest spółką dominującą grupy kapitałowej PZU (dalej „Grupa PZU"), której największym akcjonariuszem jest Skarb Państwa (posiada ok. 34,2% kapitału zakładowego i głosów na wza), a pozostałe akcje są rozproszone. Przedmiotem działalności PZU jest wykonywanie działalności ubezpieczeniowej i bezpośrednio z nią związanej w zakresie ubezpieczeń majątkowych i osobowych (obejmujących ubezpieczenia zawarte w dziale II załącznika do ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej - j.t. Dz. U. z 2015 r., poz. 1844 ze zm. - dalej „ustawa ubezpieczeniowa") oraz w zakresie reasekuracji. PZU oferuje ubezpieczenia majątkowe i osobowe, w których główną grupę stanowią ubezpieczenia komunikacyjne (tj. ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej oraz ubezpieczenie casco pojazdów), za pośrednictwem tradycyjnych kanałów dystrybucji, tj. poprzez sieć oddziałów i punktów sprzedaży bezpośredniej zlokalizowanych na terenie całej Polski, agentów wyłącznych, multiagencje (prowadzące sprzedaż ubezpieczeń

wielu różnych zakładów ubezpieczeń), brokerów (prowadzących działalność między innymi na rzecz PZU). Ponadto PZU przy sprzedaży ubezpieczeń korzysta w niewielkim zakresie z pośrednictwa banków oferujących usługi ubezpieczeniowe w ramach *bancassurance* (tj. sprzedaży polis ubezpieczeniowych klientom banków za pośrednictwem sieci dystrybucji banku). PZU prowadzi także działalność reasekuracyjną[1].

Grupa PZU, w skład której wchodzi kilkadziesiąt podmiotów, prowadzi działalność w zakresie m.in.:

– ubezpieczeń na życie – ubezpieczeń zawartych w dziale I załącznika do ustawy ubezpieczeniowej (PZU na Życie S.A., PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance, UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas),

– ubezpieczeń majątkowych i osobowych – ubezpieczeń zawartych w dziale II załącznika do ustawy ubezpieczeniowej (PZU, Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń S.A., PrJSC IC PZU Ukraine),

– usług bankowych (Alior Bank S.A. – dalej „Alior Bank") oraz

– innych usług finansowych, np. zarządzania funduszami emerytalnymi (Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU S.A.) oraz zarządzania funduszami inwestycyjnymi (Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU S.A).

Grupa PZU osiągnęła w 2016 r. obrót światowy wynoszący ok. 14,67 mld euro, a w Polsce 14,42 mld euro.

II Bank Pekao - spółka publiczna notowana na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, kontrolowana bezpośrednio przez UniCredit S.p.A. z siedzibą w Rzymie, Włochy (dalej „UniCredit"), która posiada ok. 40,1% kapitału zakładowego Banku Pekao, a pozostałe akcje są rozproszone.

Grupa kapitałowa, na czele której stoi UniCredit (dalej „Grupa UniCredit") prowadzi międzynarodową działalność bankowo-inwestycyjną w 22 krajach w Europie, w tym m.in. we Włoszech, Niemczech, Austrii oraz Polsce.

Bank Pekao jest uniwersalnym bankiem komercyjnym prowadzącym działalność w sektorze bankowości korporacyjnej, MŚP, bankowości detalicznej oraz zarządzania. Podstawowa działalność Banku Pekao obejmuje m.in. prowadzenie rachunków, udzielanie

[1] Reasekuracja jest umową, na mocy której jeden zakład ubezpieczeń, zwany cedentem, odstępuje całość lub część ubezpieczonego ryzyka bądź grupy ubezpieczonych ryzyk określonego rodzaju wraz z odpowiednią częścią składek innemu zakładowi ubezpieczeń, zwanemu reasekuratorem, który ze swojej strony zobowiązuje się do zapłaty cedentowi odpowiedniej części świadczeń wypłaconych ubezpieczającym.

kredytów i pożyczek oraz emitowanie bankowych papierów. W jego ofercie znajdują się konta osobiste, rachunki oszczędnościowe, lokaty i produkty inwestycyjne, kredyty gotówkowe i hipoteczne oraz karty kredytowe. Bank Pekao jest jednostką dominującą dla grupy spółek (dalej „Grupa Pekao"), w skład której wchodzi 12 podmiotów, w tym dom maklerski, fundusz emerytalny oraz spółki świadczące usługi leasingu i factoringu. Do podmiotów wchodzących w skał Grupy Pekao, poza Bankiem Pekao, należą:

- Centralny Dom Maklerski Pekao S.A. z siedzibą w Warszawie (dalej „CDM Pekao") – działalność maklerska,
- Centrum Bankowości Bezpośredniej sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie – *call center*,
- Centrum Kart S.A. z siedzibą w Warszawie – przetwarzanie transakcji i zarządzanie kartami,
- Pekao Bank Hipoteczny S.A. z siedzibą w Warszawie – działalność banku hipotecznego,
- Pekao Factoring sp. z o.o. z siedzibą w Lublinie – *factoring*,
- Pekao Financial Services sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie – działalność agenta transferowego,
- Pekao Fundusz Kapitałowy sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie – spółka w likwidacji,
- Pekao Investment Banking S.A. z siedzibą w Warszawie – działalność maklerska,
- Pekao Leasing sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie – działalność leasingowa,
- Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. z siedzibą w Warszawie – zarządzanie funduszami emerytalnymi,
- Pekao Property S.A. z siedzibą w Warszawie – działalność deweloperska oraz
- FBM Media sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie – zarządzanie nieruchomościami.

Grupa Pekao osiągnęła w 2016 r. obrót światowy wynoszący ok. 1,94 mld euro, a w Polsce 1,84 mld euro.

III Pioneer – prowadzi działalność w zakresie zarządzania aktywami. Jest podmiotem zależnym UniCredit, która posiada 51% kapitału zakładowego i tyle samo głosów na wza Pioneer, zaś pozostałe 49% udziałów i głosów należy do Banku Pekao. Do 30 września 2016 r. spółka zarządzała aktywami funduszy Pioneer oraz świadczyła usługę zarządzania portfelami instrumentów finansowych. Od dnia 1 października 2016 r. zarządzanie aktywami funduszy odbywa się bezpośrednio w jej spółce zależnej, tj. Pioneer Pekao Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. z siedzibą w Warszawie (dalej „Pioneer Pekao TFI"). Tutaj

też została przeniesiona usługa zarządzania portfelami instrumentów finansowych. Na dzień zgłoszenia transakcji Pioneer Pekao TFI zarządzała 44 funduszami i subfunduszami inwestycyjnymi, w skład których wchodziły fundusze inwestycyjne (subfundusze) otwarte i zamknięte. Fundusze te w swoim portfolio **[Tajemnica przedsiębiorstwa pkt 1 załącznika do decyzji**].

Pioneer osiągnęła w 2016 r. obrót w Polsce wynoszący ponad **[Tajemnica przedsiębiorstwa pkt 2 załącznika do decyzji**] mln euro, natomiast łączna wartość aktywów netto funduszy zarządzanych przez Pioneer Pekao TFI na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosła ponad 3,8 mld euro.

IV Xelion – prowadzi działalność maklerską, w ramach której świadczy usługi w zakresie: przyjmowania i przekazywania zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych, wykonywania zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych na rachunek dającego zlecenie, przechowywania lub rejestrowania instrumentów finansowych (w tym prowadzenia rachunków papierów wartościowych oraz rachunków pieniężnych), sporządzania analiz inwestycyjnych, analiz finansowych i innych rekomendacji o charakterze ogólnym, dotyczących transakcji w zakresie instrumentów finansowych, oferowania instrumentów finansowych oraz doradztwa inwestycyjnego.

UniCredit oraz Bank Pekao posiadają po 50% udziałów w kapitale zakładowym Xelion, **[Tajemnica przedsiębiorstwa pkt 3 załącznika do decyzji**].

Xelion osiągnęła w 2016 r. obrót wynoszący ponad **[Tajemnica przedsiębiorstwa pkt 4 załącznika do decyzji**] mln euro w **[Tajemnica przedsiębiorstwa pkt 5 załącznika do decyzji**].

Opis i przyczyny koncentracji

Planowana koncentracja została zgłoszona w trybie art. 13 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i polega na przejęciu przez PZU kontroli nad Bankiem Pekao, Pioneer oraz Xelion.

Podstawę koncentracji stanowi *Umowa Sprzedaży Akcji*, dalej „Umowa", zawarta w dniu 8 grudnia 2016 r. pomiędzy UniCredit a PZU i Polskim Funduszem Rozwoju S.A. z

siedzibą w Warszawie[2] (dalej „PFR"). Na podstawie Umowy PZU i PFR docelowo nabędą łącznie około 32,8% akcji w kapitale zakładowym Banku Pekao - PZU ok. 20%, PFR ok. 12,8%. Ponadto PZU (za pośrednictwem Banku Pekao lub bezpośrednio) nabędzie pozostałe 49% akcji w kapitale zakładowym Pioneer oraz 50% akcji w kapitale zakładowym Xelion.

W dniu 23 stycznia 2017 r. PZU i PFR zawarły także *Porozumienie Akcjonariuszy*, które określa wzajemne prawa i obowiązki PZU i PFR odnośnie wykonywania, po realizacji Umowy, praw akcjonariuszy Banku Pekao, w szczególności w zakresie wspólnego wykonywania prawa głosu z posiadanych akcji Banku Pekao. Na mocy ww. porozumienia **[Tajemnica przedsiębiorstwa pkt 6 załącznika do decyzji**].

W wyniku realizacji ww. umów PZU przejmie kontrolę nad Bankiem Pekao[3], Pioneer i Xelion.

Jak wskazuje Wnioskodawca, planowana transakcja jest kolejnym krokiem PZU do planowanej konsolidacji sektora bankowego w Polsce z udziałem Grupy PZU. Ponadto, zdaniem Zgłaszającego, istnienie mocnej instytucji finansowej w Grupie PZU w znaczący sposób wpłynie na stabilność finansową i perspektywy odpowiedzialnego rozwoju polskiej gospodarki.

Rynki właściwe, na które koncentracja wywiera wpływ

W myśl art. 4 pkt 9 ustawy o ochronie konkurencji, przez rynek właściwy rozumie się rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym, ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji. A zatem rynek ten wyznaczają zasadniczo dwa elementy: towar (rynek produktowy) i terytorium (rynek geograficzny).

Mając na uwadze powyższe oraz kryteria wyznaczania rynków właściwych, na które koncentracja wywiera wpływ, zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia

[2] PFR jest państwową spółką akcyjną tworzącą grupę instytucji finansowych i doradczych dla przedsiębiorców, samorządów i osób prywatnych, inwestującą w zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy Polski. Oferta PFR obejmuje pakiety usług finansowych i pozafinansowych, skonstruowane pod konkretną potrzebę. Celem PFR jest stworzenie kompletnego rynku pozyskiwania kapitału i instrumentów wzrostu na każdym etapie rozwoju danego przedsięwzięcia. PFR działa w obszarach bankowości, ubezpieczeń, inwestycji, doradztwa przy ekspansji zagranicznej i rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności.

[3] Z przebiegu głosowań na Walnych Zgromadzeniach Akcjonariuszy (dalej „WZA") Banku Pekao w latach 2014-2016 wynika, że pakiet ok. 32,8% akcji Banku Pekao umożliwi w przyszłości reprezentowanie na WZA większości głosów, sprawować zatem będzie faktyczną kontrolę nad Bankiem Pekao.

2014 r. w sprawie zgłoszenia zamiaru koncentracji przedsiębiorców (Dz. U. z 2015 r., poz. 80 ze zm. – „rozporządzenie WID"), organ antymonopolowy uznał, iż:

A) Przedmiotowa koncentracja wywiera wpływ w układzie horyzontalnym na:

i. krajowy rynek obsługi płatności kartami płatniczymi w punktach sprzedaży oraz

ii. krajowy rynek funduszy inwestycyjnych otwartych i zarządzania nimi,

bowiem działalność uczestników koncentracji pokrywa się w tym zakresie, a ich łączny udział we wskazanych rynkach przekroczył próg 20 %.

1. *Uzasadnienie określenia rynków, na które koncentracja wywiera wpływ w układzie horyzontalnym*

1.1. Uzasadnienie określenia rynków w aspekcie produktowym

Zgodnie z definicją zawartą w rozporządzeniu WID rynkiem właściwym, na który koncentracja wywiera wpływ w układzie horyzontalnym (poziomym), jest każdy rynek produktowy, na którym zaangażowani są co najmniej dwaj przedsiębiorcy uczestniczący w koncentracji (rynki wspólne) i gdzie koncentracja prowadzi do uzyskania łącznego udziału w rynku geograficznym w wysokości większej niż 20%.

1.1.2. rynek obsługi płatności kartami płatniczymi w punktach sprzedaży

Działalność uczestników koncentracji pokrywa się w zakresie szeroko rozumianych usług bankowych. Z uwagi na różnorodność i specyfikę poszczególnych segmentów działalności banków, w dotychczasowym orzecznictwie Prezesa Urzędu[4] rozróżniono szereg rynków produktowych w ramach szeroko rozumianych usług bankowych, które ze względu na swoją specyfikę stanowią odrębne rynki produktowe. Jednym z nich jest rynek obsługi płatności kartami płatniczymi w punktach sprzedaży.

Podmiotami działającymi na rynku obsługi transakcji płatności kartami płatniczymi w punktach sprzedaży są m.in. agenci rozliczeniowi posiadający własne sieci akceptacji, którzy świadczą usługę płatniczą określaną jako *acquiring*. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1572 z późn. zm. – dalej „ustawa o usługach płatniczych") usługa ta polega na „umożliwianiu wykonania

[4] np. Decyzja Prezesa Urzędu nr DKK-93/2016 z dnia 23 czerwca 2016 r., Decyzja nr DKK-127/2013 z dnia 14 października 2013 r.

transakcji płatniczych, zainicjowanych przez akceptanta lub za jego pośrednictwem, instrumentem płatniczym płatnika, w szczególności na obsłudze autoryzacji, przesyłaniu do wydawcy karty płatniczej lub systemów płatności zleceń płatniczych płatnika lub akceptanta, mających na celu przekazanie akceptantowi należnych mu środków, z wyłączeniem czynności polegających na jej rozliczaniu i rozrachunku w ramach systemu płatności w rozumieniu ustawy o ostateczności rozrachunku".

Zarówno Alior Bank[5], jak i Bank Pekao prowadzą obecnie działalność jako agenci rozliczeniowi w rozumieniu ww. ustawy.

1.1.3. rynek funduszy inwestycyjnych otwartych i zarządzania nimi

Działalność uczestników koncentracji pokrywa się także w zakresie szeroko rozumianego rynku funduszy inwestycyjnych i zarządzania nimi. Działalność funduszy inwestycyjnych regulują przepisy ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz. U. 2016 r., poz. 1896 ze zm. - dalej „ustawa o funduszach inwestycyjnych"). Działanie poszczególnych rodzajów funduszy ww. ustawa reguluje odrębnymi przepisami. Przykładowo, przepisy regulujące fundusze inwestycyjne zamknięte zawarte są w art. 117–157, fundusze inwestycyjne otwarte w art. 82-116, a zamknięte fundusze inwestycyjne utworzone jako fundusze sekurytyzacyjne w art. 183–195 tej ustawy.

Mając na uwadze wspomnianą powyżej odrębność przepisów regulujących poszczególne rodzaje funduszy inwestycyjnych oraz specyfikę poszczególnych rodzajów tych funduszy, różne cele inwestycyjne, a także różny krąg odbiorców, zdaniem Prezesa Urzędu, powyższe rodzaje funduszy inwestycyjnych należy uznać za odrębne rynki właściwe produktowo. Takie stanowisko wynika również z dotychczasowego orzecznictwa Prezesa Urzędu[6].

1.2. Uzasadnienie określenia rynków w aspekcie geograficznym

Przy wyznaczaniu geograficznego rynku właściwego dla danej koncentracji należy uwzględnić obszar, na którym, ze względu na rodzaj oferowanych usług i ich właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji.

1.2.1. rynek obsługi płatności kartami płatniczymi w punktach sprzedaży

[5] Alior Bank stał się agentem rozliczeniowym w wyniku nabycia 4 listopada 2016 r. części Banku BPH.

W aspekcie geograficznym rynki usług bankowych mają wymiar krajowy. Takie podejście uzasadniają m.in. następujące czynniki: (i) przedsiębiorcy już świadczący usługi bankowe, jak również zamierzający dopiero rozpocząć działalność w tym sektorze zobowiązani są do poddania się nadzorowi bankowemu w poszczególnych krajach (w Polsce – Komisja Nadzoru Finansowego, dalej „KNF"); (ii) na obszarach poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej występują jednolite warunki konkurencji determinowane przez preferencje konsumentów w zakresie możliwości dostępu do oferowanych usług bankowych oraz zbliżony poziom cen usług bankowych. Takie podejście było prezentowane dotychczas w decyzjach Prezesa Urzędu, jak również Komisji Europejskiej[7]. Jednocześnie bark jest podstaw do uznania w aspekcie geograficznym rynków właściwych jako rynków mających zasięg węższy niż krajowy. Świadczy o tym przede wszystkim jednolitość oferowanych przez poszczególne banki na terenie Polski warunków w zakresie analizowanych produktów.

1.2.2. rynek funduszy inwestycyjnych otwartych i zarządzania nimi

Rynek funduszy inwestycyjnych, jak i poszczególnych typów funduszy (wąskie ujęcie), przyjmowane są w dotychczasowym orzecznictwie organu antymonopolowego jako rynki krajowe[8], z uwagi na specyfikę i szczególne uwarunkowania prawne w zakresie tworzenia funduszy inwestycyjnych i nadzoru KNF oraz odrębność krajowych regulacji prawnych w zakresie poszczególnych usług finansowych. Pogląd ten jest zbieżny ze stanowiskiem Komisji Europejskiej, która uznaje bariery formalno-prawne w zakresie świadczenia usług na rynkach finansowych, zwłaszcza zaś obowiązek uzyskania stosownych zezwoleń organów państwowych, za element uzasadniający ograniczenie geograficznego rynku właściwego do rynku krajowego (np. decyzja KE w sprawie Swiss Bank Corporation/S.G. Warburg, IV/M.597).

2. Charakterystyka rynków, na które koncentracja wywiera wpływ w układzie horyzontalnym

[6] m.in. Decyzja Prezesa Urzędu nr. DKK-24/2007 z dnia 24 września 2007 r., Decyzja nr DKK-42/2012 z dnia 7 maja 2012 r., Decyzja nr DKK-137/2014 z dnia 20 października 2014 r.

[7] np. Decyzja Prezesa Urzędu nr DKK-23/2010 z dnia 8 marca 2010 r., Decyzja nr DKK-127/2013 z dnia 14 października 2013 r., Decyzja Komisji Europejskiej nr COMP/M.3894 Unicredito/HVB, Decyzja nr COMP/M.4950 – Aviva/Bank Zachodni.

[8] m.in. Decyzja Prezesa Urzędu nr DKK-24/2007 z dnia 24 września 2007 r., Decyzja nr DKK-42/2012 z dnia 7 maja 2012 r., Decyzja nr DKK-137/2014 z dnia 20 października 2014 r.

2.1 Krajowy rynek obsługi płatności kartami płatniczymi w punktach sprzedaży

Jak zostało wskazane powyżej Grupa PZU poprzez Alior Bank i Bank Pekao są agentami rozliczeniowymi w rozumieniu ustawy o usługach płatniczych. Na podstawie art. 14a ust. 1 tej ustawy agenci rozliczeniowi przekazują kwartalnie do NBP między innymi informacje obejmujące liczbę akceptantów, na rzecz których świadczą usługę płatniczą oraz liczbę i wartość wykonanych transakcji płatniczych, których dotyczyła usługa płatnicza.

Strona popytowa rynku akceptacji płatności kartami płatniczymi w punktach sprzedaży – czyli zapotrzebowanie na usługi agentów rozliczeniowych - jest zależna m.in. od ogólnej popularności transakcji bezgotówkowych. Popyt na dokonywanie płatności kartami generuje bowiem popyt na rynku akceptacji płatności kartami płatniczymi. Przejawia się on m.in. w rosnącej liczbie używanych na rynku terminali płatniczych, czy też wartości dokonanych za ich pośrednictwem transakcji bezgotówkowych.

Zgodnie z raportem Narodowego Banku Polskiego[9] (dalej „NBP") na rynku akceptacji kart płatniczych zachodzą pozytywne zmiany. Przełomowym momentem w rozwoju sieci akceptacji w Polsce było przekroczenie pułapu pół miliona udostępnionych terminali POS, które nastąpiło w III kwartale 2016 r. Porównując liczbę terminali POS funkcjonujących na rynku na koniec września 2016 r. (513 tys.) z analogicznym okresem sprzed roku widać 16 % wzrost liczby terminali POS na rynku polskim.

Powyższe wskazuje, że rynek obsługi płatności kartami płatniczymi jest w fazie rozwoju. Zgodnie z danymi NBP w III kwartale 2016 r. zarejestrowano 805,5 mln transakcji bezgotówkowych, czyli o 22,6 mln (3%) więcej w porównaniu do poprzedniego kwartału. Na przestrzeni ostatniego roku liczba transakcji wzrosła o 24%, natomiast na przestrzeni dwóch ostatnich lat o 65%.

O rozwoju rynku świadczy również systematycznie rosnąca, liczba akceptantów (odbiorców, innych niż konsumenci, na rzecz których agent rozliczeniowy świadczy usługę płatniczą). Z danych uzyskanych przez NBP od agentów rozliczeniowych wynika, iż na koniec września 2016 r. na rynku polskim łącznie funkcjonowało 213 tys. akceptantów. Liczba akceptantów w III kwartale 2016 r., w porównaniu do analogicznego okresu z 2015 r., wzrosła o 14%.

Zgodnie z informacjami zgromadzonymi w toku postępowania antymonopolowego łączny szacunkowy udział (w %) uczestników koncentracji w krajowym (polskim) rynku obsługi płatności kartami płatniczymi w punktach sprzedaży za okres pierwszych trzech

kwartałów 2016 r.[10] wyniósł ok. [20-30]% - w ujęciu ilościowym oraz ok. [20-30]% - w ujęciu wartościowym, z czego udział Grupy PZU i Grupy Pekao wyniósł odpowiednio ok. [5-10]% i ok. [15-20]% w ujęciu ilościowym oraz ok. [0-5]% i ok. [15-20]% w ujęciu wartościowym.

Poza bankami będącymi agentami rozliczeniowymi, istotnymi uczestnikami rynku są następujące podmioty: eService Sp. z o.o., First Data Polska S.A., Elavon Financial Services Ltd., Six Payment Service (Europe) S.A. z siedzibami w Warszawie oraz Polskie ePłatności S.A. z siedzibą w Rzeszowie, z szacunkowymi udziałami na koniec lipca 2016 r.[11] - według wartości transakcji - wynoszącymi odpowiednio: ok. 36%, ok. 18%, ok. 14%, ok. 6% oraz ok. 4%.

W odniesieniu do banków, głównymi konkurentami uczestników koncentracji na przedmiotowym rynku są: Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. z siedzibą w Warszawie, Credit Agricole Bank Polska S.A. z siedzibą we Wrocławiu oraz Raiffeisen Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie.[12]

2.2. krajowy rynek funduszy inwestycyjnych otwartych i zarządzania nimi

Zarówno spółki zależne PZU, jak i Pioneer zarządzają funduszami inwestycyjnymi otwartymi. Jak już wspomniano, ich działanie reguluje ustawa o funduszach inwestycyjnych w art. 82-116. Zgodnie z art. 82 tej ustawy fundusz inwestycyjny otwarty zbywa jednostki uczestnictwa i dokonuje ich odkupienia na żądanie uczestnika funduszu. Z chwilą odkupienia jednostki uczestnictwa są umarzane z mocy prawa.

Pioneer Pekao TFI współpracuje w zakresie dystrybucji swoich produktów głównie z **[Tajemnica przedsiębiorstwa pkt 7 załącznika do decyzji**].

W każdym roku KNF wydaje zezwolenia na utworzenie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi nowym podmiotom, co sprzyja zwiększaniu się konkurencji na rynkach funduszy. Przykładowo w 2015 r. KNF wydała zezwolenie na zarządzanie portfelami, w skład

---

[9] *Informacja o kartach płatniczych III kwartał 2016 r.,* NBP, Departament systemu Płatniczego, Warszawa 2016 r., dostępny pod adresem: https://www.nbp.pl/systemplatniczy/karty/q_03_2016.pdf (dostęp: styczeń 2017), dalej „Raport NBP".

[10] Udziały w tym rynku w ujęciu ilościowym są szacowane na podstawie liczby transakcji dokonanych terminalami POS w danym okresie, a w ujęciu wartościowym na podstawie wartości transakcji w terminalach POS w danym okresie. Wskazany udział stanowi udział części Banku BHP nabytej przez Alior Bank 4 listopada 2016 r.

[11] Źródło: Zgłoszenie.

[12] Zgłaszający nie posiada informacji o największych konkurentach na rynku obsługi płatności kartami płatniczymi w punktach sprzedaży (ani o ich udziałach rynkowych), stąd Zgłaszający podaje jako swoich konkurentów banki będące członkami, działającego przy Związku Banków Polskich, Komitetu Agentów Rozliczeniowych, zrzeszającego największych polskich agentów rozliczeniowych (Por. https://zbp.pl/dla-

których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych łącznie trzem instytucjom: Corum TFI, Money Makers TFI S.A. oraz Templeton Asset Management (Poland) TFI[13].

Według szacunkowych danych opartych na własnych obliczeniach PZU oraz danych Izby Zarządzających Funduszami i Aktywami wartość rynku funduszy inwestycyjnych otwartych na koniec III kwartału 2016 r. wyniosła ok. 135 mld PLN. Łączny udział (w %) we wskazanym okresie 2016[14] r. w krajowym rynku funduszy otwartych i zarządzania nimi, według kryterium wartościowego (tj. wielkości aktywów netto), wyniósł ok. [20-30]%, z czego udział Grupy PZU wyniósł ok. [10-15]%, a Pioneer ok. [10-15]%.

Głównymi konkurentami uczestników koncentracji są: PKO TFI, NN Investment Partners TFI oraz Aviva Investors Poland TFI z szacunkowymi udziałami w 2016 r. wynoszącym odpowiednio ok. [10-15]%, ok. [5-10]% oraz ok. [5-10]%.

3. Pozostałe rynki wspólne dla uczestników koncentracji

Jak wynika z informacji zgromadzonych w toku przeprowadzonego postępowania, poza działalnością na krajowym rynku obsługi płatności kartami płatniczymi w punktach sprzedaży oraz krajowym rynku funduszy inwestycyjnych otwartych i zarządzania nimi uczestnicy koncentracji prowadzą działalność na następujących krajowych rynkach wspólnych:

a. rynku produktów kartowych,
b. rynku kredytów dla gospodarstw domowych
    - rynku kredytów konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych
    - rynku kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych,
c. rynku depozytów dla gospodarstw domowych,
d. rynku kredytów dla przedsiębiorstw,
e. rynku depozytów dla przedsiębiorstw,
f. rynku depozytów dla instytucji rządowych/samorządowych,
g. rynku dystrybucji ubezpieczeń,
h. rynku usług leasingowych,
i. rynku usług factoringowych,
j. rynku zarządzania aktywami,

bankow/zespoly-rady-i-komitety/dzialania-w-obszarze-ekonomiczno-regulacyjnym-badan-i-statystyki-bankowej/agenci-rozliczeniowi/komitet).

[13] http://www.izfa.pl/aktualnosci,6/387,raport-roczny-izfia-za-2015-r-podsumowujacy-rynek-funduszy.html

[14] Dane jakimi dysponował Zgłaszający na dzień złożenia wniosku.

k. rynku zarządzania otwartymi funduszami emerytalnymi oraz
l. rynku funduszy inwestycyjnych zamkniętych i zarządzania nimi.

Ad. a - rynek produktów kartowych

Kategoria ta obejmuje produkty kartowe, takie jak: karty kredytowe, karty obciążeniowe, karty debetowe. Istnieje wysoki poziom substytucyjności pomiędzy poszczególnymi produktami kartowymi przede wszystkim z uwagi na ich przeznaczenie (wszystkie są kartami płatniczymi i służą do dokonywania płatności bezgotówkowych) oraz sposób zabezpieczenia. Mając powyższe na względzie należy zaliczyć je do jednego rynku produktowego.

Ad. b - kredyty dla gospodarstw domowych

KNF spośród kredytów dla gospodarstw domowych wyróżnia m.in. kredyty mieszkaniowe (hipoteczne) oraz kredyty konsumpcyjne.

Kredyt konsumpcyjny to kredyt udzielany na określone potrzeby osób, a jego spłata jest indywidualnie ustalana z bankiem. Głównym motywem zaciągania tego typu zobowiązań nie jest tzw. życiowa konieczność, lecz chęć szybkiego dostępu do środków finansowych w celu pozyskanych środków na opłacenie bieżących wydatków, np. zakup drobnych domowych sprzętów czy remont mieszkania.

Pomimo iż pomiędzy poszczególnymi produktami występują różnice dotyczące np. celu finansowania (np. kredyty samochodowe) czy formy spłacania (np. kredyty spłacane jednorazowo) w ocenie organu antymonopolowego nie są one na tyle istotne, żeby pozwalały na wyodrębnienie poszczególnych kategorii kredytów konsumpcyjnych do osobnych rynków produktowych. Istnieją natomiast różnice pomiędzy kredytami mieszkaniowymi (hipotecznymi) a innymi kredytami udzielanymi gospodarstwom domowym, które przemawiają za wydzieleniem tej kategorii kredytów do odrębnego rynku produktowego. Otrzymanie kredytu mieszkaniowego (hipotecznego) jest uzależnione od spełnienia bardziej rygorystycznych warunków w porównaniu z pozostałymi kredytami, w tym kredytami konsumpcyjnymi, do których należą np. wniesienie wkładu własnego czy też większe gwarancje/zabezpieczenia w zakresie jego spłaty. Dla pełnego obrazu przedstawiono udziały rynkowe dla (i) wszystkich kredytów dla gospodarstw domowych (obejmujące wszystkie formy finansowania), (ii) kredytów konsumpcyjnych oraz (iii) kredytów mieszkaniowych (hipotecznych).

Ad. c - rynek depozytów dla gospodarstw domowych

Przedmiotowy rynek obejmuje zobowiązania banku wynikające ze środków zdeponowanych na rachunku klienta. Produkt ten nie jest substytucyjny w stosunku do innych produktów bankowych oferowanych gospodarstwom domowym i z tego względu stanowi odrębny rynek produktowy.

Ad. d - rynek kredytów dla przedsiębiorstw

Rynek ten obejmuje wszystkie formy finansowania przedsiębiorców. W klasyfikacji KNF wyróżnia się kredyty: (i) operacyjne, (ii) inwestycyjne, (iii) na nieruchomości oraz (iv) pozostałe kredyty i należności. Organ antymonopolowy podziela stanowisko Wnioskodawcy, iż nie ma podstaw do zakwalifikowania powyższych kategorii do oddzielnych rynków produktowych. Poszczególne formy finansowania są klasyfikowane do jednej z wyżej wymienionych grup ze względu na cel finansowania. W praktyce jednak taka klasyfikacja ma charakter uznaniowy, a granice poszczególnych kategorii są płynne, tj. istnieje możliwość zakwalifikowania kredytu do kilku kategorii jednocześnie (np. zakup nieruchomości może być finansowany z kredytu operacyjnego). Z powyższych powodów należy wyróżnić jeden rynek kredytów dla przedsiębiorstw, obejmujący wszystkie formy pożyczek i kredytów udzielane tym klientom.

Ad. e - rynek depozytów dla przedsiębiorstw

Przedmiotowy rynek obejmuje zobowiązania banku wynikające ze środków zdeponowanych na rachunku klientów. Produkt ten nie jest substytucyjny w stosunku do pozostałych usług bankowych (np. kredytów) oferowanych przedsiębiorcom i z tego względu stanowi odrębny rynek produktowy.

Ad. f - rynek depozytów dla instytucji rządowych i samorządowych

Powyższa kategoria produktowa obejmuje zobowiązania banku wynikające ze środków zdeponowanych na rachunku i jest oferowany instytucjom rządowym i samorządowych.

Ad. g - rynek dystrybucji ubezpieczeń

Rynek ten obejmuje dystrybucję ubezpieczeń różnych zakładów ubezpieczeniowych – tj. sprzedaż „cudzych" produktów ubezpieczeniowych. Może się ona odbywać za

pośrednictwem różnych kanałów dystrybucji (segmentów), m.in. agentów (w tym tzw. multiagentów) ubezpieczeniowych, brokerów czy też poprzez tzw. *bancssurance*.

Rynek dystrybucji ubezpieczeń w segmencie *bancssurance* dotyczy dodatkowej działalności prowadzonej przez banki poza oferowaniem własnych produktów. Zgodnie z definicją Polskiej Izby Ubezpieczeń przez *bancassurance* należy rozumieć sprzedaż polis ubezpieczeniowych w formie indywidualnej lub grupowej klientom banków za pośrednictwem sieci dystrybucyjnej banku (oddziały, mobilni sprzedawcy - pracownicy banku, *call centre*, Internet, pośrednicy finansowi - jeżeli stroną umowy z pośrednikiem jest bank, a nie ubezpieczyciel). Ubezpieczenia oferowane w tym segmencie są uzupełnieniem oferty podstawowej banku. Produkty ubezpieczeń na życie i ubezpieczeń majątkowych oferowane są do kredytów hipotecznych, gotówkowych, kart płatniczych oraz jako produkty samodzielne. Współpraca z partnerami strategicznymi banków (np. firmami telekomunikacyjnymi) opiera się na oferowaniu ubezpieczeń sprzętu elektronicznego, w tym telefonów, laptopów, etc. oraz usługi *assistance*.

Ad. h – rynek usług leasingowych

W ramach leasingu jedna ze stron umowy (finansujący, leasingodawca) przekazuje drugiej stronie (korzystającemu, leasingobiorcy) prawo do korzystania z określonej rzeczy na pewien uzgodniony w umowie leasingu okres, w zamian za ustalone ratalne opłaty (raty leasingowe). Leasing obejmuje szeroką gamę aktywów takich jak maszyny przemysłowe i rolnicze, komputery, nieruchomości i środki transportu[15].

Ad. i - rynek usług factoringowych

Przedmiotowy rynek obejmuje nabywanie nieprzeterminowanych wierzytelności handlowych oraz świadczenie na rzecz faktorantów dodatkowych usług, takich jak monitorowanie płatności czy inkaso należności.

Ad. j – rynek zarządzania aktywami

Zarządzanie aktywami polega na udzielaniu porad inwestycyjnych, a często również realizacji tych porad na podstawie uprawnień delegowanych przez klienta. Usługi zarządzania aktywami obejmują powoływanie, tworzenie i marketing detalicznych funduszy (funduszy wzajemnych, funduszy powierniczych, funduszy inwestycyjnych oraz otwartych funduszy

[15] Por. m.in. Decyzja Komisji Europejskiej w sprawie COMP/M.5384 - BNP PARIBAS / FORTIS z 3 grudnia 2008 r.

inwestycyjnych) a także świadczenie usług zarządzania portfelami na rzecz funduszy emerytalnych, instytucji, organizacji międzynarodowych i inwestorów prywatnych[16]. Z zarządzania aktywami wykluczone jest świadczenie usług w zakresie zarządzania portfelem dla osób fizycznych (tzw. *private banking*)[17].

Ad. k - rynek zarządzania otwartymi funduszami emerytalnymi

Zgodnie z przepisami regulującymi działalność powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych oraz w związku z wcześniejszymi decyzjami Prezesa Urzędu[18] i publikacjami KNF, rynek produktowy należy zdefiniować jako rynek reprezentowania i zarządzania otwartymi funduszami emerytalnymi. Fundusze emerytalne mają osobowość prawną, powołane są do gromadzenia i lokowania środków pieniężnych. Przeznaczeniem kapitału jest jego wypłata członkom funduszu po osiągnięciu przez nich wieku emerytalnego. Organem funduszu jest towarzystwo emerytalne, które fundusz tworzy, zarządza i reprezentuje. Fundusz odpowiada za swoje zobowiązania własnym majątkiem, który jest oddzielony od majątku członków i majątku towarzystwa emerytalnego. Towarzystwa emerytalne mogą prowadzić działalność w formie spółek akcyjnych, jako Powszechne Towarzystwa Emerytalne lub funkcjonować jako Pracownicze Towarzystwa Emerytalne. Podstawową cechą, która wyróżnia fundusze emerytalne na rynku finansowym jest długoterminowe inwestowanie gromadzonych środków. Są to niezależne podmioty (instytucje finansowe) pod względem organizacyjnym, prawnym i finansowym.

Ad. l - rynek funduszy inwestycyjnych zamkniętych

Jak wskazano powyżej, regulacja dotycząca funduszy inwestycyjnych zamkniętych zawarta jest w art. 117–157 ustawy o funduszach inwestycyjnych. Zgodnie z art. 117 tej ustawy, fundusz inwestycyjny zamknięty emituje certyfikaty inwestycyjne. Ponadto certyfikaty inwestycyjne mogą być przedmiotem oferty publicznej lub dopuszczenia do obrotu na rynku regulowanym, lub wprowadzenia do alternatywnego systemu obrotu, jeżeli statut funduszu inwestycyjnego tak stanowi.

Rynki zaliczane do usług bankowych oraz rynki funduszy inwestycyjnych mają wymiar krajowy (zarówno w wąskim jak i szerokim ujęciu produktowym).

[16] Por. m.in. Decyzja Komisji Europejskiej w sprawie COMP/M.5384 - BNP PARIBAS / FORTIS z 3 grudnia 2008 r., Decyzja Komisji Europejskiej w sprawie COMP/M.4844 - FORTIS / ABN AMRO ASSETS z 03 października 2007 r.
[17] Por. m.in. Decyzja Komisji Europejskiej w sprawie COMP/M.5384 - BNP PARIBAS / FORTIS z 3 grudnia 2008 r.
[18] Decyzja Prezesa Urzędu nr DAR–2/2004 z dnia 21 stycznia 2004 r.

Poniższa tabela przedstawia szacunkowe udziały (w %) uczestników koncentracji na koniec trzeciego kwartału 2016 r. we wspólnych rynkach produktowych obejmujących terytorium Polski:

Tabela nr 1

Rynek produktowy	**Szacunkowy udział rynkowy Grupy PZU***	**Szacunkowy udział rynkowy przejmowanych przedsiębiorców**	**Łączny szacunkowy udział rynkowy uczestników koncentracji[19]**
Rynek produktów kartowych	[5-10]	[10-15]	[15-20]
Rynek kredytów dla gospodarstw domowych	[5-10]	[5-10]	[15-20]
• rynek kredytów konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych	[10-15]	[5-10]	[15-20]
• rynek kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych	[0-5]	[10-15]	[10-15]
Rynek depozytów dla gospodarstw domowych	[0-5]	[5-10]	[10-15]
Rynek kredytów dla przedsiębiorstw	[0-5]	[10-15]	[15-20]
Rynek depozytów dla przedsiębiorstw	[0-5]	[10-15]	[15-20]
Rynek depozytów dla instytucji rządowych/ samorządowych	[0-5]	[5-10]	[5-10]
Rynek dystrybucji ubezpieczeń	[0-5][20]	[0-5]	[0-5]
• rynek dystrybucji ubezpieczeń w segmencie *bancassurance*	[0-5]	[0-5]	[0-5]
Rynek usług leasingowych	[0-5]	[0-5]	[0-5]
Rynek usług factoringowych	[0-5]	[5-10]	[10-15]
Rynek zarządzania aktywami	[5-10]	[0-5]	[10-15]
Rynek zarządzania otwartymi funduszami emerytalnymi	[10-15]	[0-5]	[10-15]

[19] We wszystkich wyżej wymienionych rynkach produktowych, udziały uczestników koncentracji podane zostały w ujęciu wartościowym. Jedynie w przypadku rynku produktów kartowych, wskazane udziały dotyczą ujęcia ilościowego. Jako wartość rynku przyjęto *„Liczbę wydanych kart płatniczych”*, opublikowaną przez Narodowy Bank Polski (dalej „NBP”) w oparciu o prowadzone przez NBP statystyki na bazie danych raportowanych do NBP przez banki. NBP nie prowadzi dla tego rynku statystyk w ujęciu wartościowym.

[20] Wskazany udział dotyczy dystrybucji ubezpieczeń innych niż własne produkty Grupy PZU. PZU Dystrybuuje produkty ubezpieczeniowe innych podmiotów poprzez Alior Bank. Sprzedaż produktów własnych Grupy PZU, tj. wprowadzanie do obrotu ubezpieczeń na życie oraz majątkowych i osobowych opisano w dalszej części decyzji.

Rynek funduszy inwestycyjnych zamkniętych i zarządzania nimi	[5-10]	[0-5]	[5-10]

**W dacie zgłoszenia zamiaru koncentracji Zgłaszający nie dysponował danymi za 2016 r., dlatego przedstawiono dane za 2015 r. jako najlepszy szacunek za 2016 r. Estymacja dot. 2016 r. uwzględniają również udziały rynkowe części BPH (nabytej w listopadzie 2016 r.).*
Powyższe nie dotyczy rynku dystrybucji ubezpieczeń w segmencie bancassurance – gdzie przedstawiono dane na koniec III kwartału 2016r.
Źródło: zgłoszenie

Mając powyższe na względzie stwierdzić należy, iż koncentracja nie wywiera wpływu w układzie horyzontalnym na żaden rynek wskazany w tabeli nr 1 z uwagi na fakt, że łączny udział uczestników koncentracji w żadnym z nich nie przekroczył 20%.

B) Przedmiotowa koncentracja wywiera wpływ w układzie wertykalnym na:

1. **krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń na życie (dział I załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej),** a w wypadku przyjęcia wąskiej definicji tego rynku produktowego na: krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń na życie (grupa 1 działu I), krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń posagowych i zaopatrzenia dzieci (grupa 2 działu I) oraz krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń wypadkowych i chorobowych, jeśli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4 (grupa 5 działu I) oraz
2. **krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń majątkowych i osobowych (dział II załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej)**, a w wypadku przyjęcia wąskiej definicji tego rynku produktowego na: krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń wypadku (grupa 1 działu II), krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń casco pojazdów lądowych (grupa 3 działu II), krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń casco statków powietrznych (grupa 5 działu II), krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń casco statków żeglugi morskiej i śródlądowej (grupa 6 działu II), krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń szkód spowodowanych żywiołami (grupa 8 działu II), krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych (grupa 10 działu II), krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej ogólnej (grupa 13 działu II) oraz krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń świadczenia pomocy na korzyść osób, które popadły w trudności w czasie podróży lub podczas nieobecności w miejscu zamieszkania (grupa 18 działu II).

Rynkiem właściwym, na który koncentracja wywiera wpływ w układzie wertykalnym (pionowym), jest każdy rynek właściwy, jeżeli równocześnie:

- działa na nim co najmniej jeden przedsiębiorca uczestniczący w koncentracji i jest on równocześnie rynkiem zakupu lub sprzedaży (poprzedni lub następny szczebel obrotu), na którym działa którykolwiek z pozostałych przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji oraz
- udział w rynku przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji na którymkolwiek z tych rynków przekracza 30%, bez względu na to, czy aktualnie istnieje powiązanie typu dostawca–odbiorca między tymi przedsiębiorcami.

Jak zostało wskazane powyżej, Grupa PZU prowadzi działalność ubezpieczeniową[21] w zakresie świadczenia ubezpieczeń na życie, ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz reasekuracji, a w ich sprzedaży wykorzystuje różne kanały dystrybucji, tj. agentów, multiagentów, brokerów i przedstawicieli ubezpieczyciela. Natomiast Bank Peako dystrybuuje ubezpieczenia przez swoje oddziały (bancassurance). Rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń na życie i rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń majątkowych i osobowych (szersze ujęcie) oraz poszczególnych grup tych ubezpieczeń (wąskie ujęcie) należy zatem traktować jako poprzedni szczebel obrotu w stosunku do rynku dystrybucji ubezpieczeń.

1. *Uzasadnienie określenia rynku, na który koncentracja wywiera wpływ w układzie wertykalnym*

1.1. Uzasadnienie określenia rynku w aspekcie produktowym

Działalność ubezpieczeniowa, zgodnie z ustawą o działalności ubezpieczeniowej, obejmuje ubezpieczenia na życie (dział I załącznika do ww. ustawy) oraz pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe, zwane dalej „ubezpieczeniami majątkowymi" (dział II załącznika do ww. ustawy), a także reasekurację, w zakresie której zakłady ubezpieczeniowe oferują polisy innym firmom ubezpieczeniowym, pozwalając im w ten sposób obniżyć ryzyko i chronić się przed dużymi stratami.

[21] Ubezpieczenie jest formą zarządzania ryzykiem stosowaną przede wszystkim w celu zabezpieczenia przed ryzykiem występowania skutków zdarzeń losowych i polega na przeniesieniu ryzyka wystąpienia skutku zdarzenia losowego z jednego podmiotu (ubezpieczonego, właściciela polisy) na inny (ubezpieczyciela –zakład ubezpieczeń, oferujący ubezpieczenie) za określoną zapłatę (składkę ubezpieczeniową).

Mając na względzie wymóg rozłączności prowadzenia działalności ubezpieczeniowej w zakresie ubezpieczeń działu I (ubezpieczenia na życie) i działu II (ubezpieczenia majątkowe), brak substytucyjności oraz odmienne cele, szeroko rozumianymi rynkami w sektorze ubezpieczeń są: ubezpieczenia na życie, ubezpieczenia majątkowe oraz reasekuracja. Powyższe jest zgodne z dotychczasowym orzecznictwem Prezesa Urzędu[22] oraz Komisji Europejskiej[23], dotyczącym koncentracji w sektorze ubezpieczeń.

Ubezpieczenia na życie oraz ubezpieczenia majątkowe są klasyfikowane ponadto według różnych rodzajów ryzyk, odpowiednio na 5 i 18 grup ubezpieczeniowych, zgodnie z załącznikiem do ustawy ubezpieczeniowej. Uwzględniając zatem klasyfikację ubezpieczeń działu I i II na grupy ubezpieczeń, a także biorąc pod uwagę fakt, iż ich właściwości, składki i cele są odmienne i zazwyczaj dla klienta poszczególne ryzyka, od których chce się ubezpieczyć, nie są substytucyjne, można przyjąć, iż każdy rodzaj ubezpieczenia, zarówno na życie, jak i majątkowego może stanowić odrębny rynek produktowy. Powyższe podejście uwzględnia dotychczasowe orzecznictwo Prezesa Urzędu[24], jak i Komisji Europejskiej[25]. Podkreślenia wymaga, iż wprawdzie od strony podażowej zakłady ubezpieczeniowe świadczyć mogą różne rodzaje ubezpieczeń (często świadczą ubezpieczenia wielu rodzajów ryzyk, tj. grup ubezpieczeń), to od strony popytowej grupy ryzyk objęte klasyfikacją ustawy o działalności ubezpieczeniowej nie stanowią wobec siebie substytutów. Mając na względzie powyższe ustalenia, rynkami właściwymi w węższym ujęciu produktowym są następujące rynki produktowe:

- **ubezpieczenia na życie (grupa 1 działu I[26]),**
- **ubezpieczenia posagowe i zaopatrzenia dzieci (grupa 2 działu I)**,
- ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (grupa 3 działu I),
- ubezpieczenia rentowe (grupa 4 działu I),

[22] np. Decyzja Prezesa Urzędu z dnia 7 września 2005 r., nr DAR-10 /2005 – WSAV/Benefia, Decyzja z dnia 22 sierpnia 2005 r., nr DAR-7/2005- Aegon/Nationwide, Decyzja z dnia 7 sierpnia 2014 r., nr DKK-108/2014 – PZU/Link4.

[23] Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 4 kwietnia 2012 r. COMP/M.6521-Talanx International/Meji Yasuda Life Insurance/Warta.

[24] np. Decyzja Prezesa Urzędu z dnia 21 stycznia 2004 r., nr DAR-3/2004-Uniqa/Filar, Decyzja z dnia 7 sierpnia 2014 r., nr DKK-108/2014 – PZU/Link4, Decyzja z dnia 5 sierpnia 2015 r., nr DKK-126/2015 - PZU/Alior Bank.

[25] Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 19 marca 1998 r. COMP/M.1082-Allianz/AGF, Decyzja z dnia 20 lipca 2006 r. COM/M.4284- Axa/Winterthur, Decyzja z dnia 4 kwietnia 2012 r., COMP/M.6521-Talanx International/Meji Yasuda Life Insurance/Warta, Decyzja z dnia 19 listopada 2012 r. w sprawie COMP/M.6743 – Talanx International/Meji Yasuda LifeInsurance/HDI Polska.

[26] Pogrubioną czcionką zaznaczono rynki właściwe w wąskim ujęciu produktowym, które zostały zidentyfikowane w tej sprawie jako rynki, na które koncentracja wywiera w pływ w kładzie wertykalnym.

- **ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4 (grupa 5 działu I),**
- **ubezpieczenia wypadku, w tym wypadku przy pracy i choroby zawodowej, obejmujące świadczenia jednorazowe, świadczenia powtarzające się, połączone świadczenia, przewóz osób (grupa 1 działu II)**,
- ubezpieczenia choroby, obejmujące świadczenia jednorazowe, świadczenia powtarzające się i świadczenia kombinowane (grupa 2 działu II),
- **ubezpieczenia casco pojazdów lądowych, z wyjątkiem pojazdów szynowych, obejmujące szkody w pojazdach samochodowych oraz pojazdach lądowych bez własnego napędu (grupa 3 działu II)**,
- ubezpieczenia casco pojazdów szynowych, obejmujące szkody w pojazdach szynowych (grupa 4 działu II),
- **ubezpieczenia casco statków powietrznych, obejmujące szkody w statkach powietrznych (grupa 5 działu II)**,
- **ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej casco statków żeglugi morskiej i statków żeglugi śródlądowej, obejmujące szkody w statkach żeglugi morskiej i statkach żeglugi śródlądowej (grupa 6 działu II)**,
- ubezpieczenia przedmiotów w transporcie, obejmujące szkody na transportowanych przedmiotach, niezależnie od każdorazowo stosowanych środków transportu (grupa 7 działu II),
- **ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami, obejmujące szkody rzeczowe nieujęte w grupach 3-7, spowodowane przez ogień, eksplozję, burzę, inne żywioły, energię jądrową, obsunięcia ziemi lub tąpnięcia (grupa 8 działu II)**,
- ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych (jeżeli nie zostały ujęte w grupie 3, 4, 5, 6 lub 7), wywołanych przez grad lub mróz oraz inne przyczyny (np. kradzież), jeżeli przyczyny te nie są ujęte w grupie 8 (grupa 9 działu II),
- **ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wszelkiego rodzaju, wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów lądowych z napędem własnym, łącznie z ubezpieczeniem odpowiedzialności przewoźnika (grupa 10 działu II)**,
- ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wszelkiego rodzaju, wynikającej z posiadania i użytkowania statków powietrznych, łącznie z ubezpieczeniem odpowiedzialności przewoźnika (grupa 11 działu II),

- ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową, wynikającej z posiadania i użytkowania statków żeglugi śródlądowej i statków morskich, łącznie z ubezpieczeniem odpowiedzialności przewoźnika (grupa 12 działu II),
- **ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej) nieujętej w grupach 10-12 (grupa 13 działu II)**,
- ubezpieczenia kredytu, w tym: ogólnej niewypłacalności, kredytu eksportowego, spłaty rat, kredytu hipotecznego, kredytu rolniczego (grupa 14 działu II),
- gwarancja ubezpieczeniowa bezpośrednia i pośrednia (grupa 15 działu II),
- ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych, w tym: ryzyka utraty zatrudnienia, niewystarczającego dochodu, złych warunków atmosferycznych, utraty zysków, stałych wydatków ogólnych, nieprzewidzianych wydatków handlowych, utraty wartości rynkowej, utraty stałego źródła dochodu, pośrednich strat handlowych poza wyżej wymienionymi, innych strat finansowych (grupa 16 działu II),
- ubezpieczenia ochrony prawnej (grupa 17 działu II),
- **ubezpieczenia świadczenia pomocy na korzyść osób, które popadły w trudności w czasie podróży lub podczas nieobecności w miejscu zamieszkania (grupa 18 działu II).**

1.2. Uzasadnienie określenia rynków w aspekcie geograficznym

Przy wyznaczaniu geograficznego rynku właściwego dla danej koncentracji należy uwzględnić obszar, na którym, ze względu na rodzaj oferowanych usług i ich właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji.

Mając na względzie powyższe kryteria, w szczególności podobne warunki konkurencji, nadzór ze strony krajowych organów finansowych (w Polsce KNF), preferencje konsumentów, krajowe kanały dystrybucji i względy podatkowe, rynki ubezpieczeń, zarówno w ujęciu szerszym, tj. ubezpieczeń na życie i ubezpieczeń majątkowych, jak i węższym, tj. ubezpieczeń poszczególnych ryzyk, przyjmowane są w orzecznictwie Prezesa Urzędu[27] oraz KE[28] jako krajowe. Wyjątek mogą stanowią ubezpieczenia morskie, lotnicze i transportowe

[27] Decyzja Prezesa Urzędu z dnia 28 czerwca 2005 r. nr RWA-18/2005- CA Immo/Central European Warsaw Investment S.a.r.l, Decyzja z dnia 23 czerwca 2016 r. nr DKK- 93/2016 – Alior Bank/Bank PBH.
[28] Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie COMP/M.3395 - Sampo/If Skadeförsäkring., Decyzja z dnia 19 listopada 2012 r. w sprawie COMP/M.6743 – Talanx International/Meji Yasuda LifeInsurance/HDI Polska.

(grupy: 4, 5, 6, 11, 12 działu II), które uznano za rynki szersze niż krajowe – **[Tajemnica przedsiębiorstwa pkt 8 załącznika do decyzji**] oraz odnosząc się do dystrybucji produktów ubezpieczeniowych przez banki, która ma wymiar krajowy, nie przesądzając o ostatecznym zakresie geograficznym rynków wskazanych ubezpieczeń, na potrzeby tej koncentracji uznano, iż w aspekcie geograficznym mają one charakter co najmniej krajowy.

Udział Grupy PZU w krajowych rynkach, obejmujących grupy: 1, 2 i 5 działu I oraz grupy: 1, 3, 5, 6, 8, 10, 13 i 18 działu II przekraczał w 2016[29] r. 30%, zatem należy uznać, że są to rynki, na które koncentracja wywiera wpływ w układzie wertykalnym.

2. Charakterystyka rynków, na które koncentracja wywiera wpływ w układzie wertykalnym

2.1. Rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń na życie

Jak wskazano powyżej, rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń na życie, będący rynkiem w szerokim ujęciu, obejmuje, zgodnie z klasyfikacją ustawy o działalności ubezpieczeniowej, ubezpieczenia działu I – ubezpieczenia na życie. W aspekcie geograficznym rynek ten ma wymiar krajowy.

Na koniec III kwartału 2016 r. na rynku ubezpieczeń na życie w Polsce działalność prowadziło 27 krajowych zakładów ubezpieczeń[30]. Ponadto 6 zakładów ubezpieczeń z innych państw członkowskich Unii Europejskiej prowadziło oddział w Polsce z zakresie ubezpieczeń działu I[31].

Orzecznictwo Prezesa Urzędu[32] oraz KE[33], a także praktyka KNF wskazują, że pozycja rynkowa podmiotów działających na rynkach ubezpieczeniowych mierzona jest wartością składki przypisanej brutto. Wysokość składki przypisanej brutto zakładów ubezpieczeniowych prowadzących działalność na rynku ubezpieczeń na życie na koniec III

[29] Dane za pierwsze trzy kwartały 2016 r.
[30] https://www.knf.gov.pl/Images/sektor_ubezpieczen_IIIQ_2016_tcm75-49308.pdf
[31]https://www.knf.gov.pl/dla_rynku/PODMIOTY_rynku/Podmioty_rynku_ubezpieczeniowego/Dzial_I_ubezpieczenia/oddzialy_zakladow_ubezp.html#Oddziały zakładów ubezpieczeń państw członkowskich UE oraz państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EEA) - stan na dzień 21 luty 2017 r.
[32] Decyzja Prezesa Urzędu z dnia 21 stycznia 2004 r., Decyzja z dnia 21 stycznia 2004 r., nr DAR-3/2004 - Uniqa/Filar, Decyzja z dnia 7 września 2005 r., nr DAR-10/2005 – WSAV/Benefia, Decyzja z dnia 22 sierpnia 2005 r., nr DAR-7/2005- Aegon/Nationwide, Decyzja z dnia 7 sierpnia 2014 r., nr DKK-108/2014 – PZU/Link4.
[33] Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 19 listopada 2012 r. w sprawie COMP/M.6743 – Talanx International/Meji Yasuda LifeInsurance/HDI Polska, Decyzja z dnia 19 marca 1998 r. COMP/M.1082-Allianz/AGF, Decyzja z dnia 20 lipca 2006 r. COM/M.4284-Axa/Winterthur, Decyzja z dnia 4 kwietnia 2012 r., COMP/M.6521-Talanx International/Meji Yasuda Life Insurance/Warta

kwartału 2016 r. wyniosła 17,81 mld zł i w porównywaniu z analogicznym okresem w 2015 r. spadła o 14,48% (o 3,02 mld zł)[34].

Zgodnie z informacjami zgromadzonymi w toku postępowania antymonopolowego w sprawie koncentracji udział Grupy PZU, mierzony wartością składki przypisanej brutto, w krajowym rynku wprowadzania do obrotu ubezpieczeń na życie wyniósł na koniec III kwartału 2016 r. ok. [30-40]%. Do największych konkurentów Grupy PZU na tym rynku należą: AVIVA TUnŻ S.A, METLIFE TUnŻiR S.A, NATIONALE-NEDERLANDEN TUnŻ S.A. oraz OPEN LIFE TU ŻYCIE S.A, z udziałami (w %) za III kwartał 2016 r. wynoszącymi odpowiednio ok.: 7,91%, 6,48%, 5,53% i 5,35%.

Biorąc natomiast pod uwagę wskazane już węższe rynki właściwe w ujęciu produktowym, obejmujące poszczególne ryzyka ubezpieczeń na życie (grupy ubezpieczeń działu I) szacunkowy udział Grupy PZU w krajowych rynkach poszczególnych grup ubezpieczeń na życie, na które koncentracja wywiera wpływ w układzie wertykalnym (mierzony wartością składki przypisanej brutto za okres III kwartałów 2016 r.), w których udział w każdym z rynków przekroczył próg 30%, przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 2

Lp.	Grupa ubezpieczeniowa	Udział w rynku (w %)
1.	krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń na życie (grupa 1 działu I)	[50-60]
2.	krajowy rynek wprowadzania do obrotów ubezpieczeń posagowych i zaopatrzenia dzieci (grupa 2 działu I)	[30-40]
3.	krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń wypadkowych i chorobowych, jeśli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4 (grupa 5 działu I)	[50-60]

źródło: zgłoszenie.

2.2. Rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń majątkowych

Rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń majątkowych w szerokim ujęciu obejmuje, zgodnie z klasyfikacją ustawy o działalności ubezpieczeniowej, ubezpieczenia działu II – pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe. W aspekcie geograficznym rynek ten ma wymiar krajowy.

Według stanu na koniec III kwartału 2016 r. na rynku ubezpieczeń majątkowych w Polsce działalność prowadziło 32 krajowych zakładów ubezpieczeń[35]. Ponadto 21 zakładów

[34] https://www.knf.gov.pl/Images/sektor_ubezpieczen_IIIQ_2016_tcm75-49308.pdf
[35] https://www.knf.gov.pl/Images/sektor_ubezpieczen_IIIQ_2016_tcm75-49308.pdf

ubezpieczeń z innych państw członkowskich Unii Europejskiej prowadziło oddział w Polsce w zakresie ubezpieczeń działu II[36].

Orzecznictwo Prezesa Urzędu[37] oraz KE[38], a także praktyka KNF wskazują, że pozycja rynkowa podmiotów działających na rynkach ubezpieczeniowych mierzona jest wartością składki przypisanej brutto. Wysokość składki przypisanej brutto zakładów ubezpieczeniowych prowadzących działalność na rynku ubezpieczeń majątkowych na koniec III kwartału 2016 r. wyniosła 22,89 mld zł i w porównywaniu analogicznym okresem w 2015 r. wzrosła o 14,15% (o 2,84 mld zł)[39].

Zgodnie z informacjami zgromadzonymi w toku postępowania antymonopolowego w sprawie koncentracji udział Grupy PZU, mierzony wartością składki przypisanej brutto, w krajowym rynku wprowadzania do obrotu ubezpieczeń majątkowych wyniósł na koniec III kwartału 2016 r. ok. [30-40]%. Do największych konkurentów Grupy PZU na tym rynku należą: STU Ergo Hestia S.A., TUiR Warta S.A., TUiR Allianz Polska S.A. oraz Generali T.U. S.A., z udziałami na koniec III kwartału 2016 r. wynoszącymi odpowiednio ok.: 13,69%, 12,90%, 5,88% i 4,63%.

Biorąc natomiast pod uwagę węższe rynki właściwe w ujęciu produktowym, obejmujące poszczególne ryzyka ubezpieczeń majątkowych (grupy ubezpieczeń działu II), szacunkowy udział Grupy PZU w krajowych rynkach poszczególnych grup ubezpieczeń majątkowych, na które koncentracja wywiera wpływ w układzie wertykalnym (mierzony wartością składki przypisanej brutto za okres III kwartałów 2016 r.), w których udział przekroczył próg 30%, przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 3

Grupa ubezpieczeniowa	**Udział w rynku (w %)**
krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń wypadku (grupa 1 działu II)	[30-40]
krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń casco pojazdów lądowych (grupa 3 działu II)	[40-50]

[36]https://www.knf.gov.pl/dla_rynku/PODMIOTY_rynku/Podmioty_rynku_ubezpieczeniowego/Dzial_II_pozostale_ubezpieczenia/oddzial_zakladow_ubezpieczen_panstw_czlonkowskich_ue.html#Oddziały zakładów ubezpieczeń państw członkowskich UE oraz państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EEA) - stan na dzień 21 luty 2017 r.

[37] Decyzja Prezesa Urzędu z dnia 21 stycznia 2004 r., nr DAR-3/2004-Uniqa/Filar, Decyzja z dnia 7 września 2005 r., nr DAR-10/2005 – WSAV/Benefia, Decyzja z dnia 22 sierpnia 2005 r., nr DAR-7/2005-Aegon/Nationwide, Decyzja z dnia 7 sierpnia 2014 r., nr DKK-108/2014 – PZU/Link4.

[38] Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 19 listopada 2012 r. w sprawie COMP/M.6743 – Talanx International/Meji Yasuda LifeInsurance/HDI Polska, Decyzja z dnia 19 marca 1998 r. COMP/M.1082-Allianz/AGF, Decyzja z dnia 20 lipca 2006 r. COM/M.4284-Axa/Winterthur, Decyzja z dnia 4 kwietnia 2012 r., COMP/M.6521-Talanx International/Meji Yasuda Life Insurance/Warta.

[39] https://www.knf.gov.pl/Images/sektor_ubezpieczen_IIIQ_2016_tcm75-49308.pdf

krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń casco statków powietrznych (grupa 5 działu II)	[40-50]
krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń casco statków żeglugi morskiej i śródlądowej (grupa 6 działu II)	[30-40]
krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń szkód spowodowanych żywiołami (grupa 8 działu II)	[40-50]
krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych (grupa 10 działu II)	[30-40]
krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej ogólnej (grupa 13 działu II)	[30-40]
krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń świadczenia pomocy na korzyść osób, które popadły w trudności w czasie podróży lub podczas nieobecności w miejscu zamieszkania (grupa 18 działu II)	[40-50]

źródło: zgłoszenie.

Zakłady ubezpieczeń w zakresie wprowadzania do obrotu ubezpieczeń (zarówno na życie, jak i majątkowych) wykorzystują następujące kanały dystrybucji:

1) agenci ubezpieczyciela (w tym tzw. multiagenci);

2) brokerzy;

3) przedstawiciel ubezpieczycieli (w tym w ramach sprzedaży bezpośredniej) oraz

4) banki (*bancassurance*).

Podstawowe regulacje dotyczące pośrednictwa ubezpieczeniowego zawarte są w ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (t.j. Dz. U. 2014 r., poz. 1450 z późn. zm., dalej „ustawa o pośrednictwie ubezpieczeniowym”)

Ad. 1)

Agenci i multiagenci – to przedsiębiorcy, wykonujący działalność na podstawie umowy agencyjnej zawartej z zakładem ubezpieczeń i wpisani do rejestru agentów ubezpieczeniowych. Wykonują oni czynności w imieniu lub na rzecz zakładu ubezpieczeń ("czynności agencyjne"), polegające na: pozyskiwaniu klientów, wykonywaniu czynności przygotowawczych, zmierzających do zawierania umów ubezpieczenia, zawieraniu umów ubezpieczenia oraz uczestniczeniu w administrowaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia, także w sprawach o odszkodowanie, jak również na organizowaniu i nadzorowaniu czynności agencyjnych. Agent ubezpieczeniowy może działać również jako tzw. multiagent, tj. agent wykonujący czynności agencyjne w zakresie tego samego działu ubezpieczeń na rzecz więcej

niż jednego zakładu ubezpieczeń. Sprzedaż za pośrednictwem agentów (multiagentów) może obejmować wszystkie grupy ubezpieczeń działu II i uzależnione jest to wyłącznie od zakresu pełnomocnictwa udzielonego danemu agentowi przez zakład ubezpieczeń.

Ad. 2)

Brokerzy – zgodnie z ustawą o działalności ubezpieczeniowej zakłady ubezpieczeń mogą prowadzić sprzedaż ubezpieczeń za pośrednictwem brokerów ubezpieczeniowych (osób fizycznych i osób prawnych upoważnionych do zawierania i wykonywania umów ubezpieczenia w imieniu ubezpieczającego lub do pośredniczenia przy zawieraniu umów ubezpieczenia na rzecz ubezpieczonego). Brokerzy nie mogą być związani z zakładem ubezpieczeń umową o stałej współpracy.

Ad. 3)

Przedstawiciele ubezpieczycieli – sprzedaż bezpośrednia zakładów ubezpieczeń (sprzedaż własna) polega na oferowaniu produktów ubezpieczeniowych bezpośrednio przez pracowników etatowych zakładu ubezpieczeń. W ramach tak prowadzonej sprzedaży mieści się również sprzedaż poprzez kanał *direct*, tj. zawieranie umów ubezpieczeniowych przez telefon lub Internet.

Ad. 4)

Bancassurance – za pośrednictwem tego kanału dystrybuowane są ubezpieczenia majątkowe i życiowe dla klientów indywidualnych lub biznesowych. Ubezpieczenia oferowane w tym kanale są uzupełnieniem oferty podstawowej tych kontrahentów. Produkty ubezpieczeniowe z zakresu ubezpieczeń życiowych i majątkowych oferowane są do kredytów hipotecznych, gotówkowych, kart płatniczych oraz jako produkty samodzielne. Współpraca z partnerami biznesowymi opiera się np. na oferowaniu ubezpieczeń sprzętu elektronicznego, w tym telefonów, laptopów, etc. oraz usługi *assistance*[40].

Jak wynika z informacji zgromadzonych w toku postępowania antymonopolowego Grupa PZU w zakresie wprowadzania do obrotu poszczególnych rodzajów ubezpieczeń koncentruje się na tradycyjnych kanałach dystrybucji, takich jak agenci, multiagenci,

[40] Ubezpieczenie assistance – dobrowolne ubezpieczenie mające na celu zapewnienie ubezpieczającemu określonej pomocy (np. technicznej, medycznej, informacyjnej) w nieoczekiwanych zdarzeniach losowych, związanych głównie z następującymi obszarami: transport samochodowy, podróże, zdrowie, dom, rodzina. Usługa jest często dodatkiem do produktów bankowych (np. rachunków osobistych, kart kredytowych) lub innych produktów ubezpieczeniowych (np. ubezpieczeń komunikacyjnych, turystycznych oraz mieszkaniowych).

brokerzy i sprzedaż poprzez przedstawicieli, z których wiodący jest kanał obejmujący agentów.

Sprzedaż oferowanych przez Grupę PZU produktów ubezpieczeniowych odbywa się głównie poprzez[41]:

- oddziały PZU,
- sieć sprzedaży Pionu Sprzedaży Masowej PZU S.A. – **[Tajemnica przedsiębiorstwa pkt 9 załącznika do decyzji**].
- PZU Centrum Operacji S.A. – w tym Call Center,
- Call Center Link 4 i multiagentów współpracujących z Link 4.

Wnioskodawca wskazuje, że w zakresie wykorzystania przez Grupę PZU kanałów dystrybucji w zależności od rodzaju oferowanego ubezpieczenia różni się także znaczenie wykorzystywanych kanałów, co do zasady jednak wiodąca w działalności Zgłaszającego jest dystrybucja **[Tajemnica przedsiębiorstwa pkt 10 załącznika do decyzji**].

3. Rynek dystrybucji ubezpieczeń

Jak zostało wskazane powyżej, Bank Pekao prowadzi działalność na rynku dystrybucji ubezpieczeń, który jest powiązany wertykalnie z rynkami, na których prowadzi działalność PZU. Na rynku tym działa w segmencie *bancassurance,* tj. bankowości ubezpieczeniowej, polegającej na świadczeniu usług pośrednictwa banków w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych. Na rynku tym działa również PZU poprzez Alior Bank. Działalność uczestników koncentracji w tym zakresie polega na sprzedaży polis ubezpieczeniowych w formie indywidualnej lub grupowej klientom banków poprzez sieć dystrybucji banku (oddziały, mobilnych sprzedawców - pracowników banku, *call centre*, Internet, pośredników finansowych - jeżeli stroną umowy z pośrednikiem jest bank, a nie ubezpieczyciel). Banki w zakresie świadczenia usług pośrednictwa nie ograniczają swojej działalności do jednego tylko typu ubezpieczeń, dystrybuując zarówno ubezpieczenia na życie (indywidualne i grupowe), jak również ubezpieczenia majątkowe. Dystrybuowanie każdego z wymienionych typów ubezpieczeń wymaga bowiem wykonywania tych samych czynności oraz podobnego zakresu wiedzy i doświadczenia.

W ujęciu geograficznym rynek dystrybucji ubezpieczeń należy zdefiniować jako rynek krajowy. Przemawia za tym specyfika krajowych kanałów dystrybucji, utrwalone struktury

[41] Dotyczy zarówno sprzedaży ubezpieczeń na życie, jak i ubezpieczeń majątkowych.

rynkowe, przepisy podatkowe oraz odmienne ramy regulacyjne[42]. Wymienione uprzednio kanały dystrybucji ubezpieczeń są w różnym stopniu wykorzystywane przez przedsiębiorców dystrybuujących ubezpieczenia, w zależności od charakteru ich działalności. Podlegają one także określonym regulacjom prawnym, np. działalność brokerska - uregulowana jest przepisami ustawy o działalności ubezpieczeniowej, agenci i multiagenci - wykonujący działalność na podstawie umowy agencyjnej zawartej z zakładem ubezpieczeń i wpisani są do rejestru agentów ubezpieczeniowych. Ponadto podstawowe regulacje dotyczące pośrednictwa ubezpieczeniowego zawarte są w ustawie o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Dotyczy to też działalności bankowej w segmencie *bancassurance*, która podlega nadzorowi bankowemu w poszczególnych krajach. W Polsce jest to nadzór KNF, na zasadach określonych m.in. w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2016 r., poz. 1998), dotyczących tworzenia i organizacji banków komercyjnych oraz oddziałów i przedstawicielstw banków komercyjnych.

Rynki produktowe w zakresie świadczenia usług bankowych i innych usług finansowych w dotychczasowej praktyce orzeczniczej zarówno Prezesa Urzędu, jak i Komisji Europejskiej, traktowane są jako rynki krajowe[43]. Jednocześnie brak jest podstaw do uznania rynków właściwych w aspekcie geograficznym jako rynków mających zasięg węższy niż krajowy. Świadczy o tym przede wszystkim jednolitość oferowanych na terenie Polski przez poszczególne banki warunków w zakresie analizowanych produktów. Banki oferują produkty ubezpieczeniowe zakładów ubezpieczeń, z którymi współpracują. Ich oferta skierowana jest do klientów indywidualnych oraz biznesowych.

Jak wynika z informacji uzyskanych w toku postępowania antymonopolowego, w ofercie PZU (Alior Bank oraz nabyta część banku BPH) dostępne są głównie produkty następujących ubezpieczycieli: **[Tajemnica przedsiębiorstwa pkt 11 załącznika do decyzji**].

Natomiast Bank Pekao dystrybuuje produkty następujących ubezpieczycieli: **[Tajemnica przedsiębiorstwa pkt 12 załącznika do decyzji].** Ponadto w aktualnej ofercie Banku Pekao nie znajdują się produkty ubezpieczeniowe oferowane przez PZU.

Jak zostało wskazane powyżej udział uczestników koncentracji w krajowym rynku dystrybucji ubezpieczeń w 2016 r. mierzony wysokością składki przypisanej brutto wyniósł

[42] Decyzja Komisji Europejskiej w sprawie COMP/M.759 Sun Alliance/Royal Insurance; COMP/M.6649 - Allianz/Insurance Portfolio and Brokerage Services of Gan Eurocourtage,COMP/M.4950 – Aviva / Bank Zachodni,

ok. [0-5]%, z czego udział PZU i Bank Pekao wyniósł odpowiednio ok. [0-5]% oraz [0-5]%. Udziały uczestników koncentracji w krajowym rynku dystrybucji ubezpieczeń wynikają z ich udziałów w segmencie *bancassurance*, ponieważ tylko w tym zakresie PZU (poprzez Alior Bank) oraz Bank Pekao dystrybuują ubezpieczenia innych podmiotów.

Do głównych konkurentów uczestników koncentracji w krajowym rynku dystrybucji ubezpieczeń należą przedsiębiorcy specjalizujący się w dystrybuowaniu ubezpieczeń za pośrednictwem poszczególnych segmentów tego rynku[44]. Jak wskazuje Zgłaszający nie ma publicznie dostępnych danych (raportów, rankingów) odnoszących się do przedsiębiorców działających na szerokim rynku dystrybucji ubezpieczeń. Dostępne dane rynkowe, po pierwsze, zawsze odnoszą się do konkretnego segmentu dystrybucji (*bancassurance*, brokerów), przy czym brak jest opracowań dot. agentów i multiagentów, a, po drugie, wykorzystują różne i niespójne metodologie (tj. oparte są na rozbieżnych danych lub dotyczą innych okresów). W konsekwencji dostępnych danych dot. poszczególnych kanałów nie da się sprowadzić do jednego wspólnego mianownika.

W związku z powyższym pozycję konkurentów uczestników koncentracji przedstawiono w dwóch segmentach, tj. segmencie brokerów oraz segmencie *bancassurance.*

Do głównych konkurentów uczestników koncentracji w zakresie dystrybucji ubezpieczeń w segmencie brokerów należą: Gras Savoye Polska sp. z o.o, Grupa Marsh & McLennan Companies oraz Mentor S.A. z szacunkowymi udziałami na koniec 2015 r.[45], wynoszącymi odpowiednio: ok. 12,92%, ok. 8,12%, ok. 6,76%[46].

Do przykładowych konkurentów PZU i Banku Pekao w zakresie dystrybucji ubezpieczeń poprzez banki (*bancassurance)*[47] należą: mBank S.A., Bank Zachodni WBK

---

[43] Decyzja Prezesa Urzędu z dnia 8 marca 2010 r., nr DKK-23/10 – Getin Noble Bank S.A./GMAC Bank Polska S.A., Decyzja Komisji Europejskiej w sprawie COMP/M.3894 Unicredito/HVB.

[44] W odniesieniu do segmentu agentów (multiagentów) wartość całego segmentu może być wskazywana na podstawie składki przypisanej brutto (podanej jedynie w rocznych sprawozdaniach statystycznych KNF - https://www.knf.gov.pl/Images/V_Sprawozdanie_statystyczne_2015_tcm75-48226.xlsx). Jednakże brak jest raportów lub innych opracowań, rankingów itp. dotyczących agentów (multiagentów). Ponadto segment agentów jest najbardziej rozdrobniony.

[45] Wartość całego segmentu oraz rankingi brokerów są oparte na wysokości składki przypisanej brutto, ew. wysokości przychodów brokerów z tytułu prowizji od zakładów ubezpieczeń. Dane dot. segmentu są publikowane jedynie w rocznych raportach KNF - *Raport o stanie rynku brokerskiego w 2015 roku*, s. 19. https://www.knf.gov.pl/Images/Sprawozdanie_brokerzy_2015_tcm75-48495.pdf
Brak jest zatem okresowych (kwartalnych) danych dot. wartości całego segmentu. Dlatego podane szacunki odnoszą się do ostatnich dostępnych danych tj. za 2015 r.

[46] Zgłaszający szacuje, że przeliczające udział wskazanych podmiotów w zakresie dystrybucji ubezpieczeń w segmencie brokerów na krajowy rynek dystrybucji ubezpieczeń, ich udział za wskazany okres wyniósłby odpowiednio ok. 2,59%, ok. 1,63 oraz ok. 1,36%.

[47] Zgłaszający wskazuje, że nie są dostępne dane dot. wysokości składek przypisanych brutto przez poszczególne banki. Stąd jedyne możliwe szacunki udziałów rynkowych w segmencie *bancassurance* mogą być oparte na przychodach banków z ubezpieczeń publikowanych w ich sprawozdaniach finansowych.

S.A. oraz Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A. z szacunkowymi udziałami za okres pierwszych trzech kwartałów 2016 r., wynoszącymi odpowiednio: ok. 28,2%, ok. 16,3% oraz ok. 13,3%[48].

Natomiast łączny udział PZU i Banku Pekao w tym segmencie, mierzony wysokością składki przypisanej brutto, za okres pierwszych trzech kwartałów 2016 r. kształtował się na poziomie ok. [0-5]% - z czego udział Grupy PZU wyniósł ok. [0-5]%, a Banku Pekao ok. [0-5]%.

Sformatowano: Polski

Sformatowano: Polski

Dla pełnego obrazu przedstawiono również udziały rynkowe (w %) Banku Pekao za okres pierwszych trzech kwartałów 2016 r. w zakresie dystrybucji przez banki (*bancassurance*) głównych grup ubezpieczeń, tj. ubezpieczeń na życie i ubezpieczeń majątkowych:

Tabela nr 4

Lp.	**Dystrybuowane grupy ubezpieczeń**	**Udział w rynku (w %)**
1.	ubezpieczenia na życie	[0-5]
2.	ubezpieczenia majątkowe	[0-5]

źródło: zgłoszenie.

Jak wynika z Raportu Polskiej Izby Ubezpieczeń „Polski Rynek Bancassurance III kwartał 2016”[49], wysokość składki przypisanej brutto pozyskanej w kanale *bancassurance* w zakresie ubezpieczeń działu I (tj. ubezpieczeń na życie) na tle składki ogółem zakładów ubezpieczeń na życie od 2012 r. spada. W III kwartale 2016 r. wartość ta wyniosła 34,3%, podczas gdy w analogicznym okresie 2015 r. wskaźnik ten wynosił 38,5%. Nieco inaczej przedstawia się sytuacja w zakresie ubezpieczeń działu II (tj. majątkowe i osobowe), gdzie od 2012 r. występowała tendencja wzrostu (z niewielkim spadkiem w 2016 r.). W III kwartale 2015 r. udział ten wynosił 10%, a w analogicznym okresie 2016 r. spadł do poziomu 6,8%.

Niemożliwym jest jednak zastosowanie tej metodologii do obliczenia udziałów banków w rynku dystrybucji ubezpieczeń, ponieważ brak jest danych dot. przychodów z ubezpieczeń dla całego rynku.

[48] Zgłaszający wskazuje, że z uwagi na brak publicznie dostępnych danych dot. wysokości składek przypisanych przez inne banki, niemożliwym jest precyzyjne oszacowanie udziałów rynkowych konkurentów na rynku *bancassurance*. Jednakże w celu przedstawienia możliwych szacunków takich udziałów oparto się na informacjach wskazanych w sprawozdaniach finansowych banków w pozycji "przychody z ubezpieczeń". Jako wartość rynku przyjęto łączny przychód banków uzyskany z oferowania produktów *bancassurance*. Metodologia ta jest obarczona ryzykiem błędu (stąd udziały konkurentów są określone jako "ok. x %").

[49] https://piu.org.pl/wp-content/uploads/2017/01/Polski-rynek-bancassurance-III-kw.-2016.pdf

C) Koncentracja wywiera wpływ w układzie konglomeratowym na krajowy rynek pracowniczych grupowych ubezpieczeń na życie, w którym szacunkowy udział Grupy PZU kształtował się w 2016 r. w wysokości ok. [70-80]%. W ocenie Prezesa Urzędu wysoki udział Grupy PZU w rynku pracowniczych grupowych ubezpieczeń na życie nie wpływa na ocenę transakcji, ponieważ ubezpieczenia te nie są dystrybuowane w kanale bankowym.

Na podstawie zebranego materiału dowodowego i powyższych ustaleń, organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Przepis art. 18 ustawy o ochronie konkurencji stanowi, iż Prezes Urzędu wydaje zgodę, w drodze decyzji, na dokonanie koncentracji, w wyniku której konkurencja na rynku nie zostanie istotnie ograniczona, w szczególności przez powstanie lub umocnienie pozycji dominującej na rynku, przy czym zgodnie z art. 4 pkt 10 tej ustawy przez pozycję dominującą rozumie się pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%.

Podstawowym celem postępowania antymonopolowego w sprawach koncentracji jest ustalenie, czy w wyniku zrealizowania zamierzonej transakcji dojdzie do istotnego ograniczenia konkurencji na rynku właściwym. Przykładem takiego istotnego ograniczenia konkurencji jest powstanie lub umocnienie pozycji dominującej. Należy jednakże podkreślić, że o ile powstanie lub umocnienie pozycji dominującej będzie zawsze prowadziło do ograniczenia konkurencji na rynku, to do ograniczenia konkurencji może dojść także w przypadkach, kiedy w wyniku koncentracji nie powstaje lub nie umacnia się pozycja dominująca. Samo stwierdzenie „istotne ograniczenie konkurencji" wykracza zatem poza kwestię powstania lub umocnienia pozycji dominującej i ma szersze znaczenie. Obejmuje bowiem sytuacje, kiedy w wyniku dokonanej koncentracji konkurencja zostaje poważnie ograniczona, a nie wiąże się to z powstaniem pozycji dominującej – może to mieć miejsce przykładowo na rynkach oligopolistycznych.

Powyższe oznacza, że koncentracja jest dopuszczalna wówczas, gdy nie przeszkadza znacząco skutecznej konkurencji na rynku właściwym, w szczególności w wyniku powstania lub umocnienia pozycji dominującej.

Analiza skutków niniejszej koncentracji wykazała, iż w jej wyniku nie dojdzie do istotnego ograniczenia konkurencji na żadnym z rynków, na których prowadzą działalność jej uczestnicy. Oceniając zasadność wyrażenia zgody na przeprowadzenie tej koncentracji Prezes Urzędu wziął pod uwagę następujące argumenty.

Rynkami właściwymi, na które koncentracja wywiera wpływ w układzie horyzontalnym są: krajowy rynek obsługi płatności kartami płatniczymi w punktach sprzedaży oraz krajowy rynek funduszy inwestycyjnych otwartych i zarządzania nimi.

Przedmiotowa koncentracja nie spowoduje ograniczenia konkurencji na krajowym rynku obsługi płatności kartami płatniczymi w punktach sprzedaży. Łączny szacunkowy udział uczestników koncentracji w tym rynku w okresie pierwszych trzech kwartałów 2016 r.[50] wyniósł ok. [20-30]% - w ujęciu ilościowym oraz ok. [20-30]% - w ujęciu wartościowym, z czego udział Grupy PZU wyniósł ok. [5-10]% w ujęciu ilościowym oraz ok. [0-5]% w ujęciu wartościowym, a Banku Pekao odpowiednio ok. [15-20]% i ok. [15-20]%. Z kolei w 2015 r. Grupa PZU (Alior Bank) nie prowadziła działalności na tym rynku. Udział ten jest zatem znacznie niższy niż 40% próg, z którym ustawa o ochronie konkurencji wiąże posiadanie pozycji dominującej. Po przejęciu przez PZU kontroli nad Bankiem Pekao stopień koncentracji na tym rynku nie ulegnie istotnej zmianie. Łączny udział uczestników koncentracji będzie oscylował w przedziale ok. [20-30]% w zależności od metodologii liczenia udziałów rynkowych. Ponadto uczestnicy koncentracji będą musieli nadal liczyć się z istniejącą na tym rynku silną konkurencją ze strony m.in. Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. z siedzibą w Warszawie, Credit Agricole Bank Polska S.A. z siedzibą we Wrocławiu oraz Raiffeisen Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie.[51] Powyższe argumenty przemawiają zatem za stwierdzeniem, iż powiązania horyzontalne, jakie istnieją pomiędzy uczestnikami koncentracji na krajowym rynku obsługi płatności kartami płatniczymi w punktach sprzedaży, nie spowodują istotnego ograniczenia konkurencji.

[50] Udziały w tym rynku w ujęciu ilościowym są szacowane na podstawie liczby transakcji dokonanych terminalami POS w danym okresie, a w ujęciu wartościowym na podstawie wartości transakcji w terminalach POS w danym okresie. Wskazany udział stanowi udział części Banku BHP nabytej przez Alior Bank 4 listopada 2016 r.

[51] Zgłaszający nie posiada informacji o największych konkurentach na rynku akceptacji płatności kartami płatniczymi w punktach sprzedaży (ani o ich udziałach rynkowych), stąd w tabeli Zgłaszający podaje jako swoich konkurentów banki będące członkami, działającego przy Związku Banków Polskich, Komitetu Agentów Rozliczeniowych, zrzeszającego największych polskich agentów rozliczeniowych. (Por. https://zbp.pl/dla-bankow/zespoly-rady-i-komitety/dzialania-w-obszarze-ekonomiczno-regulacyjnym-badan-i-statystyki-bankowej/agenci-rozliczeniowi/komitet)

Koncentracja nie doprowadzi także do ograniczenia konkurencji na krajowym rynku funduszy inwestycyjnych otwartych i zarzadzania nimi. Łączny udział uczestników koncentracji w tym rynku, na koniec III kwartału 2016[52] r., według kryterium wartościowego (tj. wielkości aktywów netto), kształtuje się na poziomie ok. [20-30]% - z czego udział Grupy PZU wyniósł ok. [10-15]%, a Pioneer ok. [10-15]%, a więc znacznie poniżej progu, z którym ustawa o ochronie konkurencji wiąże posiadanie pozycji dominującej. Do głównych konkurentów uczestników koncentracji, działających na ww. rynku, należą: PKO TFI, NN Investment Partners TFI oraz Aviva Investors Poland TFI z szacunkowymi udziałami w 2016 r. wynoszącym odpowiednio ok. [10-15]%, ok. [5-10]% oraz ok. [5-10]%.

Rynkiem właściwym w szerszym ujęciu, na który koncentracja wywiera wpływ w układzie wertykalnym, jest (i) krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń na życie (dział I załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej), a w wypadku przyjęcia wąskiej definicji tego rynku produktowego: krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń na życie (grupa 1 działu I), krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń posagowych i zaopatrzenia dzieci (grupa 2 działu I) oraz krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń wypadkowych i chorobowych, jeśli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4 (grupa 5 działu I) oraz (ii) krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń majątkowych i osobowych (dział II załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej), a w wypadku przyjęcia wąskiej definicji tego rynku produktowego: krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń wypadku (grupa 1 działu II), krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń casco pojazdów lądowych (grupa 3 działu II), krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń casco statków powietrznych (grupa 5 działu II), krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń casco statków żeglugi morskiej i śródlądowej (grupa 6 działu II), krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń szkód spowodowanych żywiołami (grupa 8 działu II), krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych (grupa 10 działu II), krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej ogólnej (grupa 13 działu II) oraz krajowy rynek wprowadzania do obrotu ubezpieczeń świadczenia pomocy na korzyść osób, które popadły w trudności w czasie podróży lub podczas nieobecności w miejscu zamieszkania (grupa 18 działu II). Grupa PZU bowiem, prowadząc działalność ubezpieczeniową jest obecna na krajowym rynku wprowadzania do obrotu ubezpieczeń na życie oraz na krajowym rynku wprowadzania do

[52] Dane jakimi dysponował Zgłaszający na dzień złożenia wniosku.

obrotu ubezpieczeń majątkowych, obejmujących poszczególne ich grupy, a Bank Pekao w ramach działalności bankowej, dystrybuuje produkty ubezpieczeniowe różnych towarzystw ubezpieczeniowych poprzez kanał *bancassurance*.

Udział Grupy PZU w krajowym rynku wprowadzania do obrotu ubezpieczeń na życie oraz ubezpieczeń majątkowych na koniec III kwartału 2016 r. wyniósł, według kryterium wartości składki przypisanej brutto, odpowiednio ok. [30-40]% i [30-40]%. Natomiast udział Grupy PZU w krajowych rynkach wprowadzania do obrotu poszczególnych grup ubezpieczeń przedstawia się następująco:

- ubezpieczenia na życie (grupa 1 działu I) – ok. [50-60]%,
- ubezpieczenia posagowe i zaopatrzenia dzieci (grupa 2 działu I) – ok. [30-40]%,
- ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeśli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4 (grupa 5 działu I) – ok. [50-60]%,
- ubezpieczenia wypadku (grupa 1 działu II) – ok. [30-40]%,
- ubezpieczenia casco pojazdów lądowych (grupa 3 działu II) – ok. [40-50]%,
- ubezpieczenia casco statków powietrznych (grupa 5 działu II) – ok. [40-50]%,
- ubezpieczenia casco statków żeglugi morskiej i śródlądowej (grupa 6 działu II) – ok. [30-40]%,
- ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami (grupa 8 działu II) – ok. [40-50]%,
- ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych (grupa 10 działu II) – ok. [30-40]%,
- ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej (grupa 13 działu II) – ok. [30-40]% oraz
- ubezpieczenia świadczenia pomocy na korzyść osób, które popadły w trudności w czasie podróży lub podczas nieobecności w miejscu zamieszkania (grupa 18 działu II) – [40-50]%.

Oceniając przedmiotową koncentrację w kontekście relacji wertykalnych i ich wpływu na możliwość doprowadzenia do istotnego ograniczenia konkurencji należało ustalić, czy w jej następstwie dojdzie do istotnego ograniczenia dostępu do rynku konkurentom Banku Pekao – podmiotom zajmującym się dystrybucją ubezpieczeń, w tym szczególnie najbliższym konkurentom Banku Pekao i Alior Banku, tj. bankom dystrybuującym produkty ubezpieczeniowe na pośrednictwem kanału *bancassurance*, oraz konkurentom Grupy PZU, tj. podmiotom działającym na krajowym rynku wprowadzania do obrotu poszczególnych rodzajów ubezpieczeń.

Zasadniczym zagrożeniem dla konkurencji związanym z koncentracjami, w ramach których przedsiębiorca posiadający silną pozycję rynkową łączy się z podmiotem działającym na niższym szczeblu obrotu jest możliwość utrudnienia konkurentom działającym na tym szczeblu dostępu do czynników produkcji (ang. *input foreclosure*), np. poprzez podniesienie ceny swoich produktów dostarczanych przedsiębiorcom działającym na niższym szczeblu obrotu. Takie działanie ma na celu ograniczenie konkurencyjności oferty tych przedsiębiorców, a w konsekwencji podniesienie ceny produktów oferowanych na rynku niższego szczebla obrotu[53]. Oceniając prawdopodobieństwo zaistnienia takiej sytuacji należy wziąć pod uwagę możliwość skutecznego podjęcia przez przedsiębiorcę, posiadającego istotną pozycję na rynku wyższego szczebla obrotu, opisanych wyżej działań po koncentracji, bodźce do ich realizacji oraz ich ostateczny wpływ na konkurencję na rynku niższego szczebla obrotu[54].

W niniejszej sprawie prawdopodobieństwo ograniczania przez PZU dostępu do swoich produktów ubezpieczeniowych, w celu ograniczenia konkurencyjności innych niż Bank Pekao oraz Alior Bank podmiotów sprzedających takie produkty zarówno w ramach całego rynku dystrybucji ubezpieczeń, jak również w ramach segmentu *bancassurance*, jest niewielkie. Przede wszystkim należy zauważyć, że specyfiką kanału *bancassurance* jest oferowanie produktów ubezpieczeniowych komplementarnych w stosunku do oferowanych produktów podstawowych (najczęściej bankowych). Tym samym nie jest to kanał dystrybucji, w którym zakupu produktu ubezpieczeniowego dokonują klienci poszukujący takich produktów – otrzymują je najczęściej jako uzupełnienie oferty w zakresie produktu podstawowego. Powyższa specyfika powoduje, że mobilność klientów nabywających produkty ubezpieczeniowe poprzez *bancassurance* jest niewielka. Wybierają oni bowiem dostawcę, kierując się przede wszystkim jego ofertą w zakresie produktu podstawowego, nie zaś uzupełniającego go produktu ubezpieczeniowego. Co do zasady zatem nie będą zmieniać dostawcy w obrębie kanału *bancassurance* w konsekwencji zmiany w zakresie oferowanych przez niego produktów ubezpieczeniowych.

Powyżej wskazane efekty powodują, że próba ograniczenia przedsiębiorcom dostępu do produktów ubezpieczeniowych Grupy PZU w ramach *bancassurance* skutkowałaby niższą sprzedażą tych produktów u podmiotów, którym taki dostęp ograniczono. Jednocześnie wzrost (hipotetyczny) sprzedaży takich produktów po stronie Banku Pekao, zwłaszcza na tyle

[53] Por. *Wytyczne Komisji Europejskiej w sprawie oceny niehoryzontalnych połączeń przedsiębiorstw na mocy rozporządzenia Rady w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (2008/C 265/07)* Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 265/6, pkt 31.
[54] Tamże, pkt 32.

duży, by zrekompensować wspomniany spadek sprzedaży u pozostałych podmiotów, dystrybuujących produkty ubezpieczeniowe, byłby mało prawdopodobny. Ograniczony dostęp do wskazanych produktów nie stanowiłby bowiem wystarczającego bodźca do zakupienia ich w Banku Pekao – mało prawdopodobne jest, by konsument wybrał określony produkt tego przedsiębiorcy tylko dlatego, że może mu towarzyszyć produkt ubezpieczeniowy PZU, zwłaszcza gdy inne podmioty działające w zakresie dystrybucji ubezpieczeń mogą zaoferować substytucyjny produkt przygotowany przez inne zakłady ubezpieczeniowe. Zarówno banki, jak i podmioty działające w innych kanałach tego rynku, tj. m.in. multiagenci i brokerzy oferują produkty różnych zakładów ubezpieczeń, z którymi współpracują, a umowy na wyłączność mają na tym rynku charakter wyjątkowy. Jak wynika z informacji uzyskanych w toku postępowania antymonopolowego, Grupa PZU (poprzez Alior Bank oraz nowo nabytą część banku BPH) współpracuje obecnie z ponad **[Tajemnica przedsiębiorstwa pkt 13 załącznika do decyzji**], a Bank Pekao z ponad **[Tajemnica przedsiębiorstwa pkt 14 załącznika do decyzji**] różnymi zakładami ubezpieczeń, oferując zarówno ubezpieczenia na życie, jak i majątkowe. Przy czym ani Alior Bank ani Bank Pekao nie oferują produktów ubezpieczeniowych PZU[55]. Wyraźnie wskazuje to, że ich oferowanie nie jest postrzegane przez banki jako konieczne dla funkcjonowania rynku dystrybucji ubezpieczeń.

Nie bez znaczenia, w kontekście oceny wpływu niniejszej koncentracji na konkurencję, jest również okoliczność, iż udział uczestników koncentracji w krajowym rynku dystrybucji ubezpieczeń w 2016 r. mierzony wysokością składki przypisanej brutto wyniósł ok. [0-5]% (PZU ok. [0-5]%, a Banku Pekao ok. [0-5]%). Brak silnej pozycji połączonych podmiotów zarówno w rynku dystrybucji ubezpieczeń, jak i w zakresie działalności *bancassurance* dodatkowo zmniejsza zyskowność strategii, polegającej na ograniczaniu jego konkurentom dostępu do produktów PZU.

Opisana wyżej specyfika rynku powoduje, że próba ograniczania przez Grupę PZU konkurentom w ramach *bancassurance* dostępu do swoich produktów ubezpieczeniowych, w celu zwiększenia własnych zysków, byłaby gospodarczo nieracjonalna. Tym samym Grupa PZU nie ma bodźców ekonomicznych, by takie działania podejmować, a nawet gdyby się do nich uciekła, ich skutkiem byłoby co do zasady przeniesienie przez konsumentów popytu na

[55] BPH oferował swoim klientom produkty Link4 (ubezpieczenia komunikacyjne) do kwietnia 2014 r. (w portfelu Banku BPH S.A. pozostało około 738 polis ubezpieczeniowych Link4. Udział składki przypisanej brutto przypadającej na wyżej wymienione polisy ubezpieczeniowe w łącznej sprzedaży *bancassurance* BPH, tj. łącznej wartości składki przypisanej brutto wygenerowanej w 2015 roku przez Bank BPH wyniósł około 0,1%).

produkty konkurencyjnych zakładów ubezpieczeniowych, bez istotnej straty dla tych pierwszych.

Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, iż istniejące pomiędzy uczestnikami koncentracji powiązania wertykalne nie spowodują istotnego ograniczenia konkurencji.

W omawianej koncentracji zidentyfikowano rynek, na który koncentracja wywiera wpływ w układzie konglomeratowym, tj. krajowy rynek pracowniczych grupowych ubezpieczeń na życie, w którym szacunkowy udział Grupy PZU przekroczył próg 40%. Jednakże z uwagi na fakt, iż pracownicze grupowe ubezpieczenia na życie nie są dystrybuowane w kanale bankowym brak jest podstaw do przyjęcia, że siła rynkowa, jaką posiada Grupa PZU na tym rynku zostanie przeniesiona na rynki, na których działa Bank Pekao.

Reasumując należy stwierdzić, iż planowana koncentracja spełnia przesłanki określone w art. 18 ustawy o ochronie konkurencji. Postępowanie w sprawie wykazało, że przejęcie kontroli przez PZU nad Bankiem Pekao, Pioneer oraz Xelion nie przyczyni się do istotnego ograniczenia konkurencji na żadnym z opisanych rynków, w szczególności przez powstanie lub umocnienie pozycji dominującej.

W związku z powyższym orzeczono, jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479^{28} § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1822 ze zm.) od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia.

Z upoważnienia Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Otrzymuje:
Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A., Warszawa

za pośrednictwem pełnomocnika:
Pani Marty Michałek-Gervais
Clifford Chance
Janicka, Krużewski, Namiotkiewicz
i wspólnicy sp. k.
ul. Lwowska 19
00-660 Warszawa

2) aa
(decyzja wraz z załącznikiem)